

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐννατος

Συνδρομὴ ἰτησία: Ἐν Ἀθήναις φρ. 10, ἐν ταῖς ἑπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρ-
χονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἰτησίαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

15 Ἰουνίου 1880

Πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τῆς

ΕΥΑΝΘΙΑΣ ΚΑΪΡΗ

Ευθμία Κ. Καίρη. —

Τὸ πρωτότυπον τῆς ὑπογραφῆς τῆς λογίας Ἑλληνίδος Εὐανθίας Καίρη εὑρίσκεται ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι ἀντιτύπου τῆς παρ' αὐτῆς φιλοπονηθείσης μεταφράσεως τοῦ συγ-
γράμματος τοῦ Βουίλλου «Συμβουλαὶ πρὸς τὴν θυγατέρα μου». Ἡ μετάφρασις αὕτη, δυσεῦρετος οὕσα σήμερον, ἐκoinοποιήθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ἐθνικῷ τυπογραφεῖῳ ἐργαζομένου κ. Ἰωάννου Τόμπρα, ἀδελφοῦ τοῦ μακαρί-
του Κωνσταντίνου Τόμπρα, τοῦ διδασκέντος τὴν τυπο-
γραφικὴν τέχνην παρὰ τῷ περικλεεῖ Διδότῳ, καὶ διευ-
θυντοῦ διατελέσαντος τοῦ ἐν τῇ προῤῥηθείσῃ ἑλληνικῶ-
τάτῃ πόλει συσταθέντος πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστά-
σεως ἑλληνικοῦ τυπογραφείου. Σ. τ. Δ.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΚΑΪΡΗ

Ἡ Εὐανθία Καίρη, ἥς ἀνωτέρω δημοσιεύεται τὸ
πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς, ἦτο ἀδελφὴ τοῦ
περιωνύμου ἐξ Ἀνδρου Θεοφίλου Καίρη. Νεωτά-
τη ἐτι οὕσα ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς,
μεγίστην ἔχουσα ἔφεσιν πρὸς τὰ γράμματα, πᾶν
εἶδος γνώσεως ἐγκυκλίου, διὸ καὶ ἐγένετο διευθύν-
τρια τοῦ ἐν Κυδωνίαις παρθενγωγείου, ὄντος
συγχρόνως τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς (1811) διδασκά-
λου τῆς ἐκεῖ ἀκμασάσης σχολῆς.

Ὁ Φιρμίνος Διδότος¹, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἐπὶ τι-
νας μῆνας μαθητὴς τοῦ Θεοφίλου Καίρη ἐν τῇ
σχολῇ τῶν Κυδωνιῶν, μετ' ἐνθουσιασμοῦ μεγάλου
ἀφηγούμενος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Notes
d'un voyage fait dans le Levant en 1816 et
1817» τὰ τῆς σχολῆς ταύτης καὶ τὴν φιλοξενίαν,
ἥς ἔτυχεν αὐτόθι ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου Καίρη, λέγει
ὅτι ἡ θελκτικὴ Εὐανθία (la charmante Evan-
thie) ἦτο προηγμένη τοσοῦτον κατὰ τὴν παιδείαν,
ὥστε κατενόει κάλλιστα τὰς ὑψηλὰς φιλοσοφι-
κὰς θεωρίας, ἃς ἐδίδασκεν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, καὶ
πᾶσαν τὴν λοιπὴν ἀνωτέραν διδασκαλίαν, ὅτι
ὠμίλει ὀρθότατα τὴν γαλλικὴν καὶ ἰταλικὴν,
καὶ αὕτην τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν προσθέτει
δὲ εἰς ταῦτα ὁ Διδότος ὅτι τότε ἐδίδασκετο
παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς ἀνώτερα μαθηματικά,
καὶ ἐμελέτα τὰς κωνικὰς τομὰς τοῦ Νεύτωνος.

Πρὸς τὴν λογίαν ταύτην γυναῖκα δὲν ἀπηξί-
ωσε νὰ συνάψῃ ἀλληλογραφίαν ὁ σοφὸς Κοραῆς.

1. Βιογραφίαν τοῦ Φ. Διδότου ἐδημοσίευσεν ἡ Ἐ-
στία ἐν ἀριθ. 43.

ΤΟΜΟΣ Θ'—1880

Ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν τῆς 28 Ἰανουαρίου 1815
ἀπευθύνει αὐτῇ συμβουλὰς, ἀναγγέλλει ὅτι πέμ-
πει βιβλία πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ αὐξήσιν τῶν γνώ-
σεών της καὶ πρὸς μετάφρασιν ἀποκαλεῖ δ' ἐναυτῇ
τὴν Εὐανθίαν φιλάττην θυγατέρα, φίλον θυγά-
τριον, τέκνον ἀγαπητόν, μόνην λογίαν ἐν Κυδω-
νίαις, ὁμολογῶν ὅτι γράφει ταῦτα «ἀπὸ βάθους
πατρικῶν σπλάγχχνων ὁ γηραιὸς Κοραῆς» ἐπαί-
νει τὴν παιδείαν αὐτῆς, καὶ τὴν προθυμίαν νὰ
ἐπαυξήσῃ τὸν πλοῦτον τῶν γνώσεων καὶ ἀνα-
κοινώσῃ εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους, προτρέπει εἰς
τὴν σπουδὴν τῶν κλασσικῶν Ἑλλήνων συγγρα-
φῶν πεζῶν καὶ ποιητῶν καὶ εἰς ἀπόκτησιν ἀ-
ληθινῆς σοφίας, ἣν ὀρίζει κατὰ τοὺς Ἑλλη-
νας «τέχνην τοῦ βίου». Ἀξίον ἀναγνώσεως
εἶνε τὸ ἐξῆς χωρίον τῆς πρὸς τὴν Εὐανθίαν ἐπι-
στολῆς τοῦ Κοραῆ. «Σπούδατε, φίλον θυγά-
τριον, νὰ κατασταθῆς ὁμοίᾳ γυναικὶ, τὴν ὁ-
ποίαν ἐξήτει ὁ Σολομών· σπούδατε, ἀν ἐρωτᾷ
τις ὡς ἐκεῖνος—γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὕρησει;
—νὰ τὸν ἀποκρίνωνται οἱ γνωρίζοντές σε—τὴν
ἐξ Ἀνδρου Εὐανθίαν». Τὴν τελευταίαν ταύτην
φράσιν τοῦ Κοραῆ μετὰ πολλῆς εὐγενείας καὶ
μετριότητος ἡ Εὐανθία, δημοσιεύουσα τὴν ἐπι-
στολὴν, μεταφέρει εἰς ἑτέρας Ἑλληνίδας.

Ἐν Κυδωνίαις ἡ Εὐανθία τῷ 1820 μετέφρασε
τὸ συγγραμμάτιον τοῦ Βουίλλου, «Συμβουλαὶ
πρὸς τὴν θυγατέρα μου», καὶ ἐξετύπωσεν ἐν
τῷ τυπογραφεῖῳ τῆς Σχολῆς τῶν Κυδωνιῶν,
τῷ διευθυνομένῳ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Τόμπρα,
τοῦ διδασκέντος τὴν τυπογραφικὴν ἐπὶ διετίαν
ἐν Παρισίοις ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ τοῦ Φιρμ. Διδό-
του. Τὴν μετάφρασιν ταύτην, ἥς προτάσσει μίαν
τῶν πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ, ἀφιεροῖ
Ταῖς φιλομουσοῖς τῶν Ἑλλήνων νεανίσκων. Ἐν
τοῖς προλεγόμενοις δὲ τῆς μεταφράσεως, ἐν οἷς
προτρέπει τὰς Ἑλληνίδας πρὸς σοφίαν καὶ ἀνα-
γράφει προγονικά Ἑλληνίδων ὀνόματα, αἵτινες ἐ-
δόξασαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς σοφίας αὐτῶν καὶ
τῆς ἀρετῆς, ἀποπνέει, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐγράφα-
μεν¹, ἄκρα μετριοφροσύνη, φιλαδελφία συγκινη-
τικὴ, ἐκτίμησις εἰλικρινῆς καὶ δικαία τῶν σοφῶν
τοῦ ἔθνους, ἔρος ἀγνὸς πρὸς τὰς ἡθικὰς ἀρχὰς καὶ
θαυμασμὸς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Πλὴν τοῦ συγγραμματίου τούτου μετέφρασε
1. Ὑπομνήματα περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων
(1880).

καὶ ἕτερον, ἐπανεληθὺς εἰς Ἄνδρον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Κυδωνιῶν, «Μάρκου Ἀνδρῆ-
λίου ἐγκώμιον, συγγράμην γαλλιστὶ ὑπὸ Θωμᾶ
τοῦ ῥήτορος καὶ μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκα-
δημίας», καὶ ἐξέδωκεν ἐν Ἐρμουπόλει τῷ 1835.
Ἐπὶ τοῦ τίτλου δὲ τῆς μεταφράσεως ταύτης ἐ-
νέγραψε τὸ ῥητὸν τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου «Ἐνὶ
τέρπον καὶ προσαναπαύειν, τῷ ἀπὸ πράξεως
κοινωνικῆς μεταβαλεῖν ἐπὶ πράξει κοινωνικῇ,
σὺν μνήμῃ Θεοῦ».

Τὴν μετάφρασιν ἀφιερῶ «Εἰς τὴν κόνιν τοῦ
αὐοιδίμου Α. Κοραῖ ἐν γνησιότητι ἔνεκα». Λέ-
γει δ' ἐν τοῖς προλεγόμενοις, ἅτινα ἀπευθύνει
καὶ αὐτῇ πρὸς τὰς φιλομούσους Ἑλληνίδας, ὅτι
αὐτὸς ὁ Κοραῖς, ὁ μετὰ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου
συνεκδοὺς καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ Μάρκου Ἀνδρῆ-
λίου τοῦ Γάλλου Θωμᾶ, ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν
νὰ ἴδῃ μετάφρασιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

Ἡ Εὐκνήβια ἐπέζησε πολὺ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς
Θεοφίλου τοῦ ἀποθανόντος τῷ 1855· διετήρησε
δὲ μέχρι τέλους τοῦ βίου ἀσθεστον τὸν ἔρωτα τῆς
διατριβῆς ἐν τῇ ὑψηλῇ χώρᾳ τῶν ἡθικοφιλοσοφι-
κῶν μελετῶν.

Μάιος τοῦ 1880.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΗΜΑΤΑ

Ἐν Μασσαλίᾳ τῇ 24[5] ἰουνίου 1880.

Ἡ προτέρα λειψυδρία — Ἡ πανώλης τοῦ 1720. — Ἡ χολέ-
ρα τοῦ 1834. — Εἰςβολὴ τοῦ ποταμοῦ Durance εἰς
Μασσαλίαν. — Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ Roquefavour. —
Ὁ δημιουργὸς τῆς διώρυγος Mont-Richer. — Δὲν ἐμ-
πορεῖ νὰ γείνη τι τοιοῦτο εἰς Ἀθήνας;

Φίλε κύριε ἐκδότα,

Ἡ Μασσαλία ὁμοιάζει κατὰ τοῦτο τὰς Ἀθή-
νας, ὅτι πρὸ ἑτῶν 35 ἐσπερίετο τοῦ ἀπαρκειτῆ-
του εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων αὐτῆς ὕδα-
τος, τοῦτου δ' ἕνεκα ἡ μὲν καθαριότης τῆς πό-
λεως ἦτο σφόδρα ἀμφίβολος, ἡ δὲ ξηρασία τῶν
περιχώρων αὐτῆς ἀναμφισβήτητος. Τῷ 1845 ἡ
πόλις πολὺ ἀπείχε τοῦ ν' ἀριθμῇ ὅπως σήμερον
ὑπὲρ τὰς 320,000 ψυχῶν· οἱ κάτοικοι μόνως
συνεποσύντο τότε εἰς 160,000· καὶ ὅμως τὸ
εἰσαγόμενον εἰς τὴν πόλιν ὕδωρ ἦτο τοσοῦτον ὀ-
λίγον, ὥστε δὲν ἀνελόγουν πρὸς ἕκαστον κάτοι-
κον καθ' ἡμέραν εἰμὴ 75 λίτρα. Ὅσάκις δὲ συν-
έπιπτον ἀνομβρίαι, αἵτινες καὶ ἐνταῦθα εἶνε
συχναὶ ὅπως καὶ ἐν Ἀθήναις, τὸ δικαίσιμον ὕ-
δωρ δὲν ἐφθάνεν εἰμὴ εἰς τὸ πέμπτον τῆς προ-
σημειωθείσης ἀναλογίας.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις συνέβαινον ἐνταῦθα
σκηναί, τῶν ὁποίων ὁμοίας μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον
εἶδομεν καὶ παρ' ἡμῖν πολλάκις. Τὸ πλῆ-
θος ἐπολιόρκει ἀπὸ πρωῆς μέχρι ἐσπέρας τὰς
κρήνας ὅσαι δὲν εἶχον ἐντελῶς ἀποξηρανθῇ· οἱ
διψαλέοι ἄνθρωποι συνωθοῦντο καὶ διὰ παντὸς
τρόπου ἠγωνίζοντο νὰ διατηρήσωσι τὴν θέσιν τὴν
ὁποίαν κατέλαβον καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ ὅπι-
στον ἐρχόμενοι ἐπροσπάθουν πολλάκις διὰ τῆς

βίας νὰ τοὺς ἐξωθήσωσι ἵνα ἐνωρίτερον πλησιά-
σωσι πρὸς τὸ ὑγρὸν νημάτιον, τὸ ὁποῖον ἐβλεπον
μᾶλλον ἢ ἤκουον, τοσοῦτον κατέπιπτεν ἀφορητί·
οἱ δὲ εὐτυχήσαντες ἐπὶ τέλους νὰ προσαρμόσωσι
εἰς τὴν στρόφιγγα τὸ χεῖλος τοῦ σκεύους αὐτῶν
ἐφρόντιζον νὰ μὴν ἀπολέσωσιν, εἰ δυνατόν, οὐδὲ
ῥανίδα τοῦ βευστοῦ ἐκείνου, ὡς ἂν ἦτο ὁ πολυ-
τιμότερος τῶν ὀνών. Προσθέτατε εἰς τὸν θόρυ-
βον τοῦτον τὰς κραυγὰς καὶ τὰ γρονθοκοπήματα
τῶν ναυτῶν, οἵτινες ἐπήρχοντο ἀθρόοι ἵνα προ-
μηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὰ πλοῖα ὕδωρ, καὶ
δὲν θέλετε ἀπορήσει ὅτι πολλάκις ἐδέησε νὰ πα-
ρεμβῇ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις, ἵνα διακρίνῃ τὸ ὕ-
δωρ κατὰ μερίδας ὠρισμένας, ὡς ἂν οἱ ἄνθρωποι
οὗτοι διετέλουν ἐν καταστάσει ἀληθοῦς πολιор-
κίας.

Ἄλλ' αἱ περιοδικαὶ αὗται λειψυδρίαὶ συνεπι-
γοντο ἐνταῦθα συμφορὰς, τῶν ὁποίων πείραν εὐ-
τυχῶς δὲν ἐλάβομεν ἐν Ἀθήναις, καὶ εἴθε μὴ λά-
βομεν ποτέ. Αἱ ὀλεθριώτεραι τῶν ἐπιδημιῶν συν-
έπιπτον μετὰ τῆς μεγίστης ἐλαττώσεως τοῦ ποσοῦ
τῶν ὑδάτων· τοῦτο συνέβη ἐπὶ τῆς πανώλους τοῦ
1720 καὶ ἐπὶ τῆς χολέρας τοῦ 1834. Τῇ 9 ἰουλίου
1720 δύο ἱατροὶ ἐδήλωσαν, ὅτι παῖς ἀπέθανεν
ἐκ πανώλους, καὶ μετ' οὐ πολὺ κατέπεσεν ὡς
κεραυνὸς ἐπὶ τῆς πόλεως τὸ κακὸν τοῦτο, τὸ
ὁποῖον εἰσέχθη εἰς Μασσαλίαν διὰ πλοίου προ-
ελθόντος ἐκ Συρίας καὶ Τριπόλεως. Οἱ κάτοικοι
θέλουσι νὰ φύγωσιν, ἀλλὰ στρατὸς πολυάριθμος
περιζώσας τὴν πόλιν μακρόθεν ἀπώθει τοὺς τα-
λαιπώρους φυγάδας καὶ κατεκρήμνιζεν αὐτοὺς εἰς
τὴν ἐστίαν ἐκείνην τοῦ μολύσματος. Εἰς τὴν
φρίκην αὐτῶν προσετέθη ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα.
Ἐπειδὴ πᾶσα συγκοινωνία ἐκόπη, ἀδύνατον ἀ-
πέβη νὰ εἰσχωθῶσιν εἰς τὴν πόλιν τροφαὶ καὶ
ὕδωρ. Καὶ τότε . . . τότε ἔπρεπε νὰ ἔχη-
τις τὴν γραφίδα τοῦ Θουκυδίδου διὰ νὰ εἰκο-
νίσῃ τὸ φοβερὸν θέαμα ὑπερπάρεστησαν αἱ οἰ-
κίαι, αἱ δδοὶ, οἱ ἄνθρωποι, τὰ κτήνη. Μόλις δὲ τῷ
1721 μετὰ μεγάλας βροχὰς, αἵτινες ἐσάρωσαν τὸν
ἀέρα καὶ τὸ ἔδαφος, ἐξηλείφθη ἡ ἐπιδημία, ἀφοῦ
ἐθέρισε 50,000 ψυχῶν. Ἐπὶ πόσου πληθυσμοῦ
ἐτελέσθη ἡ θυσία αὕτη δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακρι-
βώσω· ὅ,τι ἡξέωρ εἶνε, ὅτι μετὰ μίαν περίπου
ἐκατονταετηρίδα, ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοκρατο-
ρίας, ἡ Μασσαλία δὲν ἠρίθμει ἔτι εἰμὴ 80,000
κατοίκων. Ὅπως δὴ ποτε τὸ μέγεθος τοῦ δεινοῦ
δηλοῦται ἐκ τούτου, ὅτι ἐνῶ ἕκατὸν καὶ ὀγδοή-
κοντα παρήλθον ἔκτοτε ἐνισχυτοὶ, ἡ πόλις δὲν ἐ-
παύσε πανηγυρίζουσα τὴν 4 ἰουνίου ἐκάστου ἔ-
τους ὡς ἡμέραν σωτηρίας κοινῆς, διὰ λιτανείας
καὶ δοξολογιῶν. Καὶ ἡ μὲν δημοκρατικὴ κυβέρ-
νησις ἀπηγόρευσε τὰς λιτανείας· ἀλλ' ἡ χθὲς ὑ-
πῆρξεν, ὡς πάντοτε, ἡμέρα ἐορτῆς ἐνταῦθα. Πο-
λοὶ συνέβησαν εἰς τὰς ἐκκλησίας, τὸ δὲ χρημα-
τιστήριον καὶ τὰ σχολεῖα, καὶ τὰ ἐμπορικὰ κα-
ταστήματα ἦσαν κλειστά.

Τῷ 1834 ἐπεκράτησε πάλιν πολλὴ λειψυδρία.
Τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὴν πόλιν ὕδωρ δὲν ἀνελό-
γει καθ' ἕκαστον κάτοικον, ἐπὶ 24 ὥρας, εἰμὴ
εἰς μίαν λίτραν καὶ 1[3]. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο
ἐπεφάνη ἡ χολέρα δεκατεύσασα τὴν πόλιν δι' ὀ-
λου τοῦ χειμῶνος. Ἄλλ' ἡ μεγίστη τοῦ κακοῦ
ἐπίτασις συνέβη κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ
Ἰούλιον τοῦ 1835· 50,000 ἐδραπέτευσαν ἐγ-
κατάλειποντες τὰς ὑποθέσεις, τὰς οἰκίας, τοὺς
φίλους, καὶ περιάγοντες εἰς χώρας ἀπωτάτας τὰ
σκηνώματα αὐτῶν καὶ τὰς οἰκογενείας. Ἡ πό-
λις αὕτη ἦτις ἠρίθμει ἤδη τότε περὶ τὰς 130,000
κατοίκων, καὶ ἂν δὲν εἶχε τὴν σημερινὴν λαμ-
πρότητα καὶ κίνησιν, ἦτο ὅμως ἐν τῶν εὐδαι-
μονεστέρων ἐμπορείων τῆς Μεσογείου, ἐξερημοῦ-
το καθ' ἑκάστην διὰ τῆς ἀποδημίας ἡ τοῦ θα-
νάτου. Διακόσια ἦσαν κατὰ μέσον ὅρον καὶ καθ'
ἐκάστην ἡμέραν τὰ θύματα. Ὑπῆρξαν δὲ ἡμέραι,
δύο μάλιστα ἡμέραι ὧν ἡ μνήμη μέχρι τῆς σή-
μερον ἐμπορεῖ τρόμον εἰς τοὺς πρεσβύτας τῆς
Μασσαλίας, καθ' ἃς τρισχίλιοι ἐγένοντο οἱ νε-
κροὶ ἐπὶ πληθυσμοῦ ἐλαττωθέντος εἰς 40,000.

Αἱ ἀπαίσιαι ἐκεῖνοι χρόνοι παρήλθον, καὶ σή-
μερον ἡ Μασσαλία εἶνε μία τῶν υγιεστέρων καὶ
καθαρωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου, τῶν μᾶλ-
λον καταφύτων καὶ καταρρύτων, τῶν μᾶλλον
περιεστεμμένων ὑπὸ χλοερῶν κοιλάδων καὶ λό-
φων. Βραχίων ὁλόκληρος τοῦ ποταμοῦ Durance
ἐνέβαλεν εἰς αὐτὴν τε καὶ εἰς ἅπασαν αὐτῆς τὴν
περιφέρειαν καὶ ἐξωγόνησε τὴν τοσοῦτον αὐχ-
μηρὰν ἄλλοτε χώραν. Δὲν ἐνέβαλε δὲ, ἐννοεῖ-
ται, αὐθόρμητος, ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν ἐξαίσιαν
τέχνην καὶ ἐπιστήμην ἀνδρὸς ὅστις ἀπηναντίτισε
τὸ ὄνομα αὐτοῦ διὰ τοῦ ἔργου τούτου, τοῦ
Mont-Richer, καὶ χάρις εἰς δαπάνην ἀδροτά-
την προθύμως ὑπὸ τῆς πόλεως ψηφισθεῖσαν καὶ
καταβληθεῖσαν. Ἀπὸ τοῦ σημείου ἐν ᾧ ἐφλεβο-
τουήθη ὁ ποταμὸς μέχρι τῆς Μασσαλίας ἡ διώ-
ρυξ ἔχει μῆκος 82,800 μέτρων, ἐξ ὧν 67,000
μέτρων διατρέχει ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ 15,800 μέ-
τρων διὰ στοῶν ὑπογείων. Ἐκ τῶν ὑπογείων
τούτων διόδων, ἡ σύριγξ ἡ διατρυπήσασα τὸ
ῥος τῶν Taillades ἔχει μῆκος 3,419 μέτρων
καὶ εἶναι ἐν τῶν δυσχερεστάτων τοῦ εἵδους τού-
του ἔργων ἐξ ὧν ἐγένοντο ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς
αἰῶνι. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαιθρος τῆς διώρυγος ἐκτέ-
λεσις παρέστησε κωλύματα δυσπρόβλητα καὶ
πρεκάλεσε τὴν κατασκευὴν ἀληθῶν ἀριστουρ-
γημάτων τέχνης, ἐξ ὧν τὸ μᾶλλον ἀξιολογώ-
μενον εἶναι τὸ τοσοῦτον θρυλούμενον ὑδραγω-
γεῖον τοῦ Roquefavour.

Χθὲς εἶδον τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο ἀπέχον ἐκ
Μασσαλίας μίαν καὶ ἡμίσειαν σιδηροδρομικὴν
ὥραν. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἦν προξενεῖ ὁμοιάζει
πολὺ τὴν ἐντύπωσιν ἣν παράγουσιν αἱ πυραμίδες
τοῦ Γκίζυ· τὸ μνημεῖον δὲν φαίνεται ἀνταποκρι-
νόμενον εἰς τὴν φήμην αὐτοῦ· αἱ ἀνώταται μά-

λιστα ἀψίδες παρίστανται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
ἡμῶν τοσοῦτον μικρὰ ὥστε δὲν ἐννοεῖ τις δικτὶ
κατετάχθησαν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ὄντως κολοσ-
σικῶν μεσαιῶν καὶ κατωτάτων, καὶ δικτὶ ἐξῆ-
θη, ὅτι τὸ ὑδραγωγεῖον ἴστανται ἐπὶ τριπλῆς ἀ-
ψίδων στοιβάδος. Ἄλλ' ὅταν ἀναβῇ τις εἰς τὴν
μίαν ἢ τὴν ἄλλην τῶν κορυφῶν τῆς κοιλάδος ἐφ'
ἧς ἐδέησε νὰ δημιουργηθῇ ὁ πορθμὸς ἐκεῖνος τῶν
ὕδατων, καὶ σταθῇ ἐπὶ τῆς γερύρας καὶ ἴδῃ ἐκ
τοῦ σύνεγγυς τὸ ἀνώτατον αὐτῆς μέρος, ἐννοεῖ
ἀμέσως ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ὀπτική αὐτοῦ ἀ-
πάτη. Τὸ ὕψος τοῦ ὑδραγωγείου, ἀπὸ τοῦ πυθμέ-
νος τῆς κοιλάδος μέχρι τῆς ἀνωτέρας ἐπιρηνείας
τοῦ περιφράγματος, εἶναι μέτρων 82 1[2], τὸ δὲ
μῆκος ἀπὸ τῆς μιᾶς κρηίδος τῆς κοιλάδος μέ-
χρι τῆς ἐτέρας μέτρων 375. Ἰστανται δὲ τῶν ἐπὶ
ἐπὶ τριπλῆς ἀψίδων σειρᾶς, διότι ἐὰν αἱ κατώ-
ταται ἔχουν ὕψος 34 μέτρων καὶ δέκα ἑκατο-
στῶν, αἱ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐπεραιοθεῖσαι μέτραι 34
μέτρων καὶ 90 ἑκατοστῶν, αἱ ἐπὶ τούτων με-
τεωρισθεῖσαι τρίται, αἵτινες πόρρωθεν φαίνονται
τόσῳ μικροσκοπικαί, ἔχουν καὶ αὗται ὕψος μέ-
τρων 13 καὶ 1[2]. Ὁ μεταρσίος ἐκεῖνος ποταμὸς
ῥέει ῥαγδαῖος ἐντὸς κοιτίδος ἐχούσης πλάτος μὲν
δύο μέτρων καὶ 20[100], βάρους δὲ ἐνὸς μέτρου
καὶ 30[100], ἐν τῷ μέτῳ δύο πεζοδρομίων. Δι-
ήλθον ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης τὸν
ἐνέκριον τοῦτον δρόμον καὶ ἔπειτα κατελθὼν εἰς
τὴν ἀμέσως κάτωθεν τοῦ ὕδατος παρατεινομέ-
νην στοᾶν ἐπέστρεψα ὑπόστεγος ἤδη εἰς τὴν πρῶ-
την ἀφετηρίαν, ἀναλογιζόμενος ἐν τῷ φαντα-
στικῷ ἐκείνῳ περιπάτῳ μου ὁπόσους θησαυροὺς
ἔφερε καὶ δὲν παύει φέρων εἰς τὴν πόλιν τῆς
Μασσαλίας ὁ τεχνητὸς οὗτος ποταμὸς, καὶ μετὰ
μεσιδιάματος οἰκτροῦ ἐνθυμούμενος τὴν πυγμαίαν
τῶν Ἀθηνῶν δεξαμενὴν.

Ὑμεῖς δὲ, ἀδιαφοροῦντες βεβαίως περὶ τῶν
προσωπικῶν ἐντυπώσεων μου, ἐρωτᾶτε μᾶλλον
διὰ τίνος δαπάνης ἐπαυέχθη τὸ εὐεργέτημα
τοῦτο; Πρὶν ἀπαντήσω σᾶς παρατηρῶ, ὅτι τὸ
ἔργον δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν κυρίαν διώρυγα τὴν
ἔχουσαν μῆκος 83,000 μέτρων περίπου, ἀλλ' ὅτι
κατεσκευάσθησαν καὶ πλείσται ἄλλαι δευτερεύ-
ουσαι πρὸς ἄρδυσιν τῶν περιχώρων τῆς Μασσα-
λίας, τὸ δὲ μῆκος τούτων συμποσύνεται ἐν συνό-
λῳ εἰς 75 χιλιόμετρα. Οὕτως ἔχοντες ἤδη ἀμυ-
δράν τινα ἐννοίαν τῆς ὅλης ἐκτάσεως τοῦ ὅρυ-
χθέντος, τοῦ διατρυπηθέντος καὶ τοῦ ἐν μετεώ-
ροις οἰκοδομηθέντος χώρου, δὲν θέλετε, ὑποθέ-
τω, ἀπορήσει ὅτι τὸ μεγαλοῦργημα ἐκεῖνο, τὸ
ἀποτελεσθὲν ἐντὸς δεκαετίας, ἀπῆλθε δαπάνην
43,396,644 φράγκων. Ἐὰν δὲ οὐδὲ ἦττον τὸ
ποσὸν σᾶς φανῇ ὑπεροχόν, μάθετε ὅτι δὲν ἀπέ-
βη οἰκονομικῶς ἄγονον ἢ ὀλίγον προσοδοφόρον,
διότι κατὰ ὑπολογισμοὺς ἀκριβεστάτους ἀποφέ-
ρει εἰς τὴν πόλιν 7 τοῖς 0[6] κατ' ἔτος*. Ὅρεϊ-

* Πᾶσαι αἱ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ διδόμεναι πληρο-

λεται δὲ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου κυρίως ἴσως εἰς τὸ ὄντως δαιμόνιον πνεῦμα τοῦ διεξαγαγόντος αὐτὸ ἀνδρὸς.

«Ἦνα ἀγῶν εἰς πέρας ἡ διώρυξ τῆς Μασσαλίας, ἔλεγε τῷ 1841 ἐνώπιον τῆς ἐνταῦθα Ἀκαδημίας ὁ περιώνυμος Méry, Ἦνα ἀγῶν εἰς πέρας ἡ διώρυξ τῆς Μασσαλίας ἐδέησε νὰ εὐρεθῇ οὐχὶ ἀπλῶς μηχανικὸς ἢ ἀρχιτέκτων, ἀλλὰ σκευὸς ἐκλεκτὸν τῆς θείας Προνοίας. Ἡ στρατιὰ ἐκείνη τῶν ἐργατῶν εἶχε χρεῖαν ἡγέτου πεποικισμένου δι' ὅλων τῶν ἀρετῶν ὅσας ἀπῆται πολυετής καὶ ἐναγώνιος στρατεία. Εἶχομεν χρεῖαν ἀνδρὸς νέου ἐλαυνομένου μὲν ὑπὸ φαντασίας ποιητοῦ, ποδηγετουμένου δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ μαθηματικοῦ ἀκριβείας. Εἶχομεν χρεῖαν πνεύματος ἀπτοήτου ἐνώπιον παντὸς κινδύνου καὶ παντὸς κωλύματος, διὰ δὲ τῆς εἰς ἐαυτὸ εὐγενεὺς πεποικισμένης ἀφαιροῦντος τὸν δισταγμὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς ἥτις διατάσσει καὶ τῆς χειρὸς ἥτις ἐκτελεῖ. Εἶχομεν χρεῖαν νὰ εὐρεθῇ ἐν μηχανικῷ τριανκονταετὴ πείρα ἑξοχὸς τῆς ὥριμου ἡλικίας, διότι οἱ ἀμύθητοι κόποι τοῦ φυσικοῦ ἔργου ἀπῆλθον σῶμα σιδηροῦν ἐπὶ χαλυβδίνων κνημῶν, τὰ δὲ προσκόμματα τοῦ ἡθικοῦ ἔργου δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπερνικηθῶσιν εἰμὴ ὑπὸ πνεύματος ἡσυχασμένου περὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἀνθρώπων. Εἶχομεν χρεῖαν ἀνδρὸς κεκτημένου οὐ μόνον τὸ δὲ βλέμμα καὶ τὸ ἐμβατεῦον εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν ὁρέων, ἀλλὰ καὶ τὸ βλέμμα τὸ μαντεῦον τὴν διάφορον ἀξίαν τῶν βοηθῶν ὅσοι ἔμελλον νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀρχηγοῦ. Εἶχομεν ἐπὶ τέλους ἀνάγκην μηχανικοῦ ἀφειδούς περὶ τοὺς δρόμους, σώφρονος περὶ τοὺς λόγους, ἐπιβάλλοντος τὴν πίστιν, ἀφαιρῶντος τὸ σέβας, δεσπίζοντος τοῦ ἔργου καὶ τοῦ ἐργάτου. Ὅσοι εἶδον τὸν Mont-Richer ἐπὶ τοῦ εἰκοσλεύου αὐτοῦ ἐργαστηρίου, θέλουν εἰπεῖ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ πιστὴ αὐτοῦ εἰκὼν».

Διὰ τοιούτων χρηματικῶν θυσιῶν καὶ τοιούτου ἀνδρὸς ἐκτίσθη ἡ Μασσαλία τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ὅσα δύναται νὰ ποθῇ πολυάνθρωπος πόλις, καὶ κατέστη δυνατὴ εἰς τὰ περίξ αὐτῆς ἡ κατασκευὴ τῶν παραδείσων ἐκείνων ἐντὸς τῶν ὁποίων διήγαγον ἐφέτος τε καὶ ἄλλοτε τοσαύτας εὐφροσύνας ἡμέρας χάρις εἰς τὴν τῶν ὁμογενῶν φιλοξενίαν. Θέλει ἀρὰ γε ἀξιώθῃ ποτε καὶ ἡ τῶν Ἀθηνῶν πόλις τοιαύτης τινὸς μεταμορφώσεως; Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν ὑμῶν θέλουσιν εἰπεῖ· ποῦ ὁ ποταμὸς ὁ δυνάμενος νὰ ἐπιτελέσῃ τοιαῦτα θαύματα, καὶ ποῦ τὰ χρήματα τ' ἀπαιτούμενα εἰς κατασκευὴν τοιούτου ἔργου. Τὸ κατ' ἐμὲ, οὔτε μηχανικὸς εἶμαι, οὔτε οἰκοφύρις ἐλήφθησαν ἐκ συγγραφῆς δημοσιευθείσης τῷ 1878 ἐν Παρίσι, καὶ ἐπιγεγραμμένης M. de Mont-Richer et le Canal de Marseille par M. Félix Martin, ingénieur des Ponts et Chaussées. Ὁ Mont-Richer ἦτο Ἑλβετὸς τὴν πατρίδα καὶ ἐγεννήθη μὲν τῷ 1810, ἀπέβισε δὲ τῷ 1858, νέος ἔτι, ἀλλ' ἀφοῦ ἔλαβε τὴν συνείδησιν τῆς ἀθανασίας ἦν ἐκτίσας.

νομικὸς ἀνὴρ. Δὲν μοι φαίνεται ὅμως ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ ἐν τῷ Βοιωτικῷ πεδίῳ τὸ βεῦμα, τὸ δὲ ποῖον κατακρημνιζόμενον ἐπὶ τοῦ Ἀττικοῦ νὰ ποτίσῃ δαφνίως αὐτὸ τε καὶ τοὺς κατοίκους αὐτοῦ· οὐδὲ ἀδύνατον ἴσως εἶναι νὰ εὐρεθῶσι τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα κεφάλαια εἰς χώραν ὅπου καταβάλλονται ἑκατομμύρια πρὸς κατασκευὴν φρενοκομείων ἀνευ πολλῶν φρενοβλαβῶν, καὶ Ἀκαδημαῖαι ἀνευ οὐδενὸς Ἀκαδημαϊκοῦ. Τὸ δύσκολον, τὸ δυσκολώτατον δι' ἐμὲ ἦτο εἶναι ν' ἀνακαλυφθῇ ἄλλος Mont-Richer, ἐπιτήδειος νὰ χρησιμοποίησιν δεόντως τὰ τε ὕδατα καὶ τὰ κεφάλαια.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ANEX OIKOGENEIAS

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλὸ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαβῆ].

Συνέχεια· 181 σελ. 357.

10'

Λίζα.

«Ὅταν ἐξύπνησα, ἦμην ἐντὸς κλίνης, καὶ φλόξ μεγάλης φωτίας ἐφώτιζε τὸ δωμάτιον.

Ἔστρεψα τὸ βλέμμα περίξ.

Τὸ δωμάτιον τοῦτο μοι ἦτον ἄγνωστον.

Ἀγνώστα μοι ἦσαν ἐπίσης καὶ τὰ πρόσωπα περίξ μου· εἷς ἀνὴρ, φορῶν στακτερὸν ὑπενδύτην καὶ κίτρινα κρούπελα ἢ ξυλίνια ἐμβάδας· τρία ἢ τέσσαρα παιδιὰ, ἐν οἷς μικρὸν κοράσιον πέντε ἢ ἕξ ἐτῶν, στήριζον ἐπ' ἐμὲ ἐκπεπληγμένους τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ παρὰδοχοὶ ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ οὗτοι. Ὡμίλουν.

Ἀνηγέρθη ὀλίγον.

Τότε ἦλθον μετὰ σπουδῆς περίξ μου.

— Ὁ Βιτάλης; εἶπον.

— Ζητεῖ τὸν πατέρα σου; εἶπε νέκ κόρη, ἥτις ἐφαίνετο ἡ πρωτότοκος τῶν παιδιῶν.

— Δὲν εἶναι ὁ πατήρ, εἶναι ὁ κύριός μου. Ποῦ εἶναι; Ποῦ εἶναι ὁ Κάπης;

Ἄν ὁ Βιτάλης ἦτον πατήρ μου, βεβαίως θὰ ἐζήτησαν νὰ εὕρουν τρόπον ὑπεκφυγῆς ὁμιλοῦντές μοι περὶ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτον μόνον ὁ κύριός μου, ἐνόμισαν ὅτι πρέπει νὰ μ' εἰποῦν ἀπ' αὐθείας τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἰδοὺ τί μοι διηγήθησαν.

Ἡ θύρα παρ' ἣν εἶχομεν κατακλιθῆ ἦτον ἐνὸς κηπουροῦ. Περὶ τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὁ κηπουρὸς ἤνοιξε τὴν θύραν ταύτην διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ μᾶς εὗρεν ἐξηπλωμένους ὑπὸ τὰ καλύπτοντα ἡμᾶς ἄχυρα. Κατ' ἀρχὰς μᾶς εἶπον νὰ ἐγερθῶμεν, διὰ ν' ἀφήσωμεν τὴν ἁμαξάν νὰ διέλθῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀπεκρινόμεθα οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος, καὶ μόνος ὁ Κάπης ἀπῆλθα γαυγίζων καὶ ὑπερασπιζόμενος ἡμᾶς, μᾶς συνέλαβον ἐκ τοῦ βραχίονος διὰ νὰ μᾶς ἐξυπνήσουν· Ἀλλ' οὔτε τότε δὲν ἐκινήθημεν. Ὑπώπτευσαν λοιπὸν ὅτι σπουδαῖόν τι συνέβαινε, καὶ ἔφεραν φανάριον· τῆς δ' ἐξετάσεως τὸ ἀποτέλεσμα ἦτον ὅτι ὁ Βιτάλης εἶχε ἀποθάνει, ἀποθάνει τοῦ ψύ-

χους, καὶ ὅτι καὶ ἐγὼ δὲν ἦμην εἰς πολλὴν καλὴν τέραν κατάστασιν. Ἀλλὰ, ἐπειδὴ, χάρις εἰς τὸν Κάπην ὅστις ἐκοιμήτο εἰς τὸ στῆθος μου, εἶχον διατηρήσει εἰς τὴν καρδίαν ὀλίγην θερμότητα, ἀντέσχον, καὶ ἀκόμη ἀνέπνεον. Μ' ἔφεραν ἐπομένως εἰς τὸν οἶκον τοῦ κηπουροῦ, καὶ ἐξυπνίσαντες ἐν τῶν παιδιῶν, μ' ἔθεσαν εἰς τὴν κλίνην του. Ἐκεῖ ἔμεινα ἕξ ὥρας, σχεδὸν νεκρὸς· ἔπειτα δ' ἀποκατέστη ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, ἡ ἀναπνοὴ ἐπανέλαβε τὴν δυνάμειν τῆς, καὶ τότε ἐξύπνησα.

Ὅσον νευρακωμένον, ὅσον παραλελυμένον καὶ ἂν ἦτον τὸ σῶμά μου καὶ οὐχ ἦττον τὸ πνεῦμά μου, ἦμην ὅμως ἱκανῶς ἐξυπνος, ὥστε νὰ αἰσθανθῶ καὶ ὅλην αὐτῶν τὴν ἑκτασιν τὰς λέξεις ἃς εἶχον ἀκούσει· ὁ Βιτάλης ἀπέθανε!

Ὁ φορῶν τὸν στακτερὸν ὑπενδύτην, δηλαδὴ ὁ κηπουρὸς, μοι διηγήθη ταῦτα, καὶ ἐν ᾧ ὠμίλει, τὸ μικρὸν κοράσιον, τὸ ἔχον τοὺς ἐκπεπληγμένους ὀφθαλμούς, δὲν ἀπέσπα ἀπ' ἐμοῦ τὸ βλέμμα. Ὅταν ὁ πατήρ τῆς εἶπεν ὅτι ὁ Βιτάλης ἀπέθανεν, ἐνόησε βεβαίως, ἢ μᾶλλον ἠσθάνθη ἐνδομύχως ὅτι ἡ εἰδήσις αὕτη μοι ἦτον ὀδυνηρὰ, διότι καταλιπούσα εὐθὺς τὴν γωνίαν ὅπου ἴστατο, ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα τῆς, τῷ ἔθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν βραχίονα, καὶ μ' ἔδειξε διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς, ἐκπέμψασα ἦχον παρὰδοχόν, οὐχὶ φωνὴν γλώσσης ἀνθρωπίνης, ἀλλ' ὥς τινα στεναγμὸν συμπαθῆ καὶ γλυκύν.

Ἄλλως τε τὸ σχῆμα τῆς χειρὸς ἦτον τόσον εὐγλωττον, ὥστε δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐξηγηθῇ διὰ λέξεων. Εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο καὶ εἰς τὸ συνοδεύσαν αὐτὸ βλέμμα ἠσθάνθη αὐτόματον συμπαθειαν, καὶ κατὰ πρῶτον ἀφ' οὗτο ἐχωρίσθη τοῦ Ἀρθοῦρ μὲ κατέλαβεν αἰσθημα ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης, ὡς κατὰ τοὺς καιροὺς ὅτε ἡ μάνα Βαρβερίνα μὲ ἠτένιζε πρὶν μὲ φιλήσῃ. Ὁ Βιτάλης ἀπέθανεν· ἦμην ἐγκαταλειμμένος· καὶ ὅμως μοι ἐφαίνετο ὡς ἂν δὲν ἦμην μόνος, ὡς ἂν ἦτον ἀκόμη ἐκεῖ.

— Τί, ναί, μικρά μου Λίζα, εἶπεν ὁ πατήρ κλίνων πρὸς τὴν θυγατέρα του, τῷ προξενεῖ λύπην· τὴν ἀλήθειαν ὅμως πρέπει νὰ τὴν μάθῃ. Ἄν δὲν τῷ τὴν εἰπῶμεν ἡμεῖς, θὰ τῷ τὴν εἰποῦν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀστυνομίας.

Καὶ ἐξηκολούθησε διηγούμενος πῶς εἰδοποιήθησαν οἱ χωροφύλακες, καὶ πῶς αὐτοὶ ἐπῆραν τὸν Βιτάλην, ἐν ᾧ ἐμὲ μ' ἔβαλαν εἰς τὴν κλίνην τοῦ Ἀλέξη, τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ κηπουροῦ.

— Καὶ ὁ Κάπης; εἶπον ὅταν ἔπαυσεν ὁμιλῶν.

— Ὁ Κάπης;

— Ναί, τὸ σκυλίον;

— Δὲν ἠξέσω· δὲν ἐφάνη πλέον.

— Ἡκολούθησε τὸ φέρετρον, εἶπεν ἐν τῶν παιδιῶν.

— Τὸν εἶδες, Βενιαμίν;

— Ἐννοεῖται. Ἐπεριπατοῦσαν εἰς τὰς πτέρ-

νας τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἔφερον τὸ φέρετρον, εἶχε κάτω τὴν κεφαλὴν, ἐνίοτε ἐπῆδα εἰς τὸ φέρετρον, καὶ ὅταν τὸν ἐκαταίβαζον, ἐξέπεμπε φωνὴν λυπηρὰν, ὡς ὠρυγὴν ὑπόκωφον.

— Ὁ δυστυχὴς Κάπης! Ἐκεῖνος ὅστις τοσάκις ὡς καλὸς ἠθοποιὸς εἶχε παρακολούθησει τὸν ψευδῆ ἐνταφιασμὸν τοῦ Ζερβίνου, προσποιούμενος ἦθος θρηνώδες, καὶ στεναγμούς ἐκπέμπων δι' οὓς ἐξεκαρδίζοντο τὰ σκυθρωπότερα παιδιὰ...

Ὁ κηπουρὸς καὶ τὰ παιδιὰ του μὲ ἀφῆκαν μόνον, καὶ χωρὶς νὰ πολυξέσω τί πράττω, καὶ πρὸ πάντων τί μέλλω νὰ πράξω, ἠγέρθη τῆς κλίνης.

Τὴν ἄρπαν μου εὗρον τεθεῖσαν εἰς τοὺς πόδας τῆς κλίνης εἰς ἣν ἐκοιμήθη. Ἐπέρασα λοιπὸν τὸν τελαμῶνα εἰς τὴν ῥάχιν μου, καὶ οὕτως εἰσῆλθα εἰς τὴν αἵθουσαν ὅπου εἶχεν ἀποσυρθῇ ὁ κηπουρὸς μετὰ τῶν παιδιῶν του. Ἀνάγκη βεβαίως ἦτον ν' ἀναχωρήσω, διὰ νὰ ὑπάγω... ποῦ; Δὲν εἶχον τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν, ἀλλ' ἠσθάνομην ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσω... καὶ ἀνεχώρουν.

Εἰς τὴν κλίνην, ὅταν ἐξύπνησα, δὲν ἠσθάνθη τὸν ἐαυτόν μου πολλὴ κακὰ· κόπωσιν μόνον ἠσθάνομην καὶ ἀνυπόφορον θερμότητα εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἀλλ' ὅταν ἐστάθην ὀρθός, μοι ἐφάνη ὅτι θὰ πέσω, καὶ ἠναγκάσθην νὰ στηριχθῶ εἰς ἐν κάθισμα. Ἀλλὰ, μετὰ μίαν στιγμὴν ἀναπαύσεως, ἔσπρωξα τὴν θύραν, καὶ εὗρέθην ἐμπρὸς τοῦ κηπουροῦ καὶ τῶν παιδιῶν του.

Ἐκάθηντο περίξ τραπέζης, ἀπέναντι φωτίας, ἥτις ἀνέπεμπε φλόγας ἐντὸς ὑψηλῆς ἐστίας, καὶ ἔτρωγον καλὸν λαχανόζωμον.

Ἡ ὁσμὴ τοῦ ζωμοῦ μ' ἐθίξε τὴν καρδίαν μου, καὶ μ' ἐνθύμισε διὰ μιᾶς καὶ σκαιῶς ὅτι χθὲς δὲν εἶχον φάγει. Τότε μοι ἐπῆλθεν εἶδος λιποθυμίας, καὶ ἐκλονίσθη εἰς τοὺς πόδας μου.

— Δὲν αἰσθάνεσαι καλὰ, μικρὸ μου; ἠρώτησεν ὁ κηπουρὸς μετὰ φωνῆς συμπαθοῦς.

Ἀπεκρίθη δ' ὅτι τῷ ὄντι καλὰ δὲν ἠσθάνομην, καὶ, ἂν μοι ἐπέτρεπε, θὰ ἔμεινον ὀλίγας στιγμὰς πλησίον τῆς φωτίας.

Ἀλλ' ὅχι· ζέστην, τροφὴν ἐχρειάζομην. Ἡ φωτιά δὲν μὲ ὠφέλησε, καὶ ἡ κνίσσα τοῦ ζωμοῦ, ὁ κρότος τῶν χολιαρίων εἰς τὰ πινάκια, ὁ τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων τῶν τραγόντων, ἤβανον ἀκόμη τὴν ἀδυναμίαν μου.

Ἄν ἐτόλμων, πῶς θὰ ἐζήτησαν ἐν πινάκιον ζωμοῦ! Ἀλλ' ὁ Βιτάλης δὲν μοι εἶχε μάθει νὰ τείνω τὴν χεῖρα, καὶ ἡ φύσις δὲν μὲ εἶχε πλάσει ἐπαίτην. Ὁ ἀπῆλθον μᾶλλον τῆς πείνης παρὰ νὰ εἰπῶ «πεινῶ». Διατί; δὲν ἠξέσω, ἐκτὸς διότι ποτὲ δὲν ἠθέλησα νὰ ζητήσω εἰμὴ ὅ, τι ἐδυνάμην ν' ἀποδώσω.

Ἡ μικρὰ κόρη ἡ ἔχουσα τὸ παρὰδοχόν βλέμμα, ἐκείνη ἥτις δὲν ὠμίλει καὶ ἦν ὁ πατήρ τῆς εἶχεν ὀνομάσει Λίζαν, ἐκάθητο ἀντικρὺ μου, καὶ ἀντὶ νὰ τρώγῃ μ' ἐκύτταζε χωρὶς νὰ καταβιάσῃ

ἢ νὰ μεταστρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς. Διὰ μίαν ἡ-
γέρθη τῆς τραπέζης, καὶ λαβοῦσα τὸ πινάκιον
τῆς πλῆρες ζωοῦ, μοι τὸ ἔφερε καὶ μοι τὸ ἔθε-
σαν εἰς τὰ γόνατα.

Ἀσθενῶς, διότι φωνὴν πλέον δὲν εἶχον νὰ ὀ-
μιλήσω, ἠθέλησα δι' ἐνὸς σχήματος τῆς χειρὸς νὰ
τὴν εὐχαριστήσω· ἀλλ' ὁ πατὴρ τῆς δὲν μοι ἄ-
φῃκε τὸν καιρὸν.

— Λάβε το, παιδίον μου, εἶπεν. Ὅ,τι ἡ Λίζα
δίδει, καλῶς δίδεται· καὶ ἔπειτα, ἂν σοὶ ἀρέσῃ,
καὶ ἄλλο.

Ἄν μοι ἀρέσῃ! Τὸ πινάκιον τοῦ ζωοῦ κατε-
βόρῃσις εἰς ὀλίγας στιγμὰς. Ὅταν δ' ἀφῆκα
τὸ χολιάριον, ἡ Λίζα, ἥτις εἶχε μείνει ἐμπρὸς
μου καὶ μὲ ἠτένιζεν, ἐξέπεμψε μικρὰν φωνήν, ἥ-
τις δὲν ἦτον στεναγμὸς πλέον, ἀλλὰ χαρὴς ἐπι-
φώνημα· καὶ ἔπειτα, λαβοῦσα τὸ πινάκιον, τὸ
ἔδωκε τοῦ πατρός της νὰ τὸ γεμίσῃ καὶ πάλιν,
καὶ μοι τὸ ἐπανέφερε πλῆρες, μετὰ μειδιάματος
γλυκυτάτου καὶ ἐνθαρρύνοντός με νὰ τὸ δεχθῶ·
ἐγὼ δὲ ὅσον καὶ ἂν ἐπείνων, ἔμεινα ἐπ' ὀλίγον
χωρὶς νὰ λάβω τὸ πινάκιον.

Ὡς καὶ ὁ ἄλλος, οὕτω καὶ αὐτὸς ὁ ζωὸς κα-
τεπόθη διὰ μίαν· καὶ δὲν ἐπέτα πλέον μειδίαμα
εἰς τῶν παιδίων τὰ χεῖλη, ἀλλ' ἀληθῶς γέλως
τοῦ ἦνοιγε χεῖλη καὶ στόμα.

— Αἱ, παιδάριόν μου! εἶπεν ὁ κηπουρὸς, καλὰ
καταιβάξεις.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἠσθάνθη ὅτι ἐκοκλί-
νισκ ὡς τῶν τριχῶν μου τὰς ρίζας. Ἀλλὰ μετὰ
μίαν στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι προτιμότερον ἦτον νὰ
ὁμολογήσω τὴν ἀλήθειαν, παρὰ νὰ νομισθῶ λαί-
μαργος, καὶ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν εἶχον γευματίσει
τὴν προτεραίαν.

— Κ' ἐπρογευματίσας;
— Οὔτε ἐπρογευματίσας.
— Καὶ ὁ κύριός σου;
— Οὔτ' ἐκείνος διόλου δὲν ἔφαγε.
— Λοιπὸν ἀπέθανε συγχρόνως τῆς πείνης καὶ
τοῦ ψύχους.

Ὁ ζωὸς μοι εἶχεν ἐπαναφέρει τὰς δυνάμεις
μου, καὶ ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσω.

— Ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγῃς; ἠρώτησεν ὁ πατὴρ.

— Ὁ ἀναχωρήσω.

— Ποῦ ὑπάγεις;

— Δὲν ἠξεύρω.

— ἔχεις φίλους εἰς τὰ Παρίσια;

— Ὁχι.

— Συντοπίτας;

— Κἀνένα.

— Ποῦ εἶναι ἡ κατοικία σου;

— Κατοικίαν δὲν εἶχον. Ἐφθάσαμεν χί' ἑς.

— Καὶ τί θέλεις νὰ κάμῃς;

— Νὰ παίζω τὴν ἄρπαν μου, νὰ φάλλω τὰ
τριγυυδιά μου, καὶ νὰ κερδίζω τὸν ἄρτον μου.

— Ποῦ;

— Εἰς τὰ Παρίσια.

— Καλῆτερα θὰ ἔκαμνες νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν
τόπον σου, εἰς τοὺς γονεῖς σου. Ποῦ κατοικοῦν
οἱ γονεῖς σου;

— Γονεῖς δὲν ἔχω.

— Ἐλεγες ὅτι ὁ γέρον, ὁ ἀσπρογένης, δὲν ἦ-
τον πατὴρ σου;

— Δὲν ἔχω πατέρα.

— Καὶ ἡ μήτηρ σου;

— Δὲν ἔχω μητέρα.

— ἔχεις ὅμως θεῖον, θεῖαν, ἐξαδελφους, ἐξα-
δέλφας, κἀνένα συγγενῆ.

— Ὁχι, κἀνένα.

— Πόθεν ἔρχεσαι;

— Ὁ κύριός μου μὲ ἠγόρασεν ἀπὸ τὸν ἄνδρα
τῆς παραμάνας μου. Μ' ἐδείξατε καλωσύνην. Σὰς
εὐχαριστῶ διὰ τοῦτο ἐκ καρδίας, καὶ, ἂν θέλετε,
θὰ ἐπιστρέψω τὴν κυριακὴν νὰ παίζω ἄρπαν νὰ
χορεύητε, ἂν σὰς διασκεδάξῃ.

Οὕτως ὁμιλῶν, διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν· ἀλλὰ
μόλις εἶχον προχωρήσει ὀλίγα βήματα, καὶ ἡ
Λίζα, ἥτις μὲ παρακολοῦθει, μ' ἔλαβεν ἐκ τῆς
χειρὸς καὶ μοι ἔδειξε τὴν ἄρπαν μου μειδιώσα.

Δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ μὴ ἐννοήσω.

— Θέλεις νὰ παίζω; ἠρώτησα.

Ἐκείνη δὲ, νεύσασα διὰ τῆς κεφαλῆς, ἐκτύ-
πησε χαρμωσύνως τὰς χεῖρας.

— Ναί, λοιπὸν, εἶπεν ὁ πατὴρ. Παῖξέ της τί-
ποτε.

Τότε ἔλαβον τὴν ἄρπαν μου, ἂν καὶ δὲν εἶχον
διάθεσιν διὰ χορὸν καὶ δι' εὐθυμίαν, καὶ ἤρχισα
νὰ παίζω ἓνα στρόβιλον, τὸν καλῆτερόν μου, ἐ-
κείνον εἰς ὃν εἶχον μάλιστα γεγυμνασμένους τοὺς
δακτύλους. Ἄ! πῶς ἠθέλον νὰ παίζω καθὼς ὁ
Βιτάλης, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὴν μικρὰν ἐκεί-
νην, ἥτις διὰ τῶν ὀφθαλμῶν της μοι ἔφερε τὴν
καρδίαν μου ἄνω κάτω!

Κατ' ἀρχὰς μὲ ἤκουσεν ἀτενίζουσα με· ἔπειτα
ἐκτύπα τὸν ρυθμὸν διὰ τοῦ ποδός, καὶ μετ' ὀ-
λίγον, ὡς ἂν ἡ μουσικὴ τὴν παρέστυρεν, ἤρχισα
νὰ στρέφεται εἰς τὸ μαγεῖον, ἐν ᾧ οἱ δύο της
ἀδελφοὶ καὶ ἡ μεγαλητέρα ἀδελφὴ της ἐκάθηντο
ἡσύχως. Στρόβιλον δὲν ἐχόρευεν, ἐννοεῖται, οὔτε
ἐξετέλει τὰ συνήθη βήματα, ἀλλ' ἐπεπιστρέφετο
μετὰ χάριτος, καὶ τὸ πρόσωπόν της εἶχε φαι-
δρότητος ἔκφρασιν.

Παρὰ τὴν ἐστίαν καθήμενος, ὁ πατὴρ της δὲν
ἀπέσπα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπ' αὐτῆς, ἐφαίνετο πολὺ
συγκεκινημένος, καὶ ἐκτύπα τὰς χεῖρας. Ὅταν δ'
ὁ στρόβιλος ἔπαυσε καὶ ἔπαυσα καὶ ἐγὼ νὰ παί-
ζω, ἦλθεν ἐκείνη καὶ ἐστάθη μετὰ πλείστης κομ-
ψότητος ἐμπρὸς μου, καὶ κλίνασα μ' ἐχαίρετησεν.

Ἐπειτα δ' ἀμέσως ἐκτύπησε τὴν ἄρπαν μου διὰ
τοῦ δακτύλου της, καὶ τὸ σχῆμά της ἐσήμαινε
«καὶ ἄλλο».

Εὐχαρίστως θὰ ἔπαιζον δι' ἐκείνην ὅλην τὴν
ἡμέραν· ὁ πατὴρ της ὅμως εἶπεν ὅτι ἀρκεῖ διότι
δὲν ἠθελε ν' ἀπαυδά στροφουμένη.

Τότε, ἀντὶ νὰ παίζω στρόβιλον ἢ ἄλλον χο-
ρὸν, ἔψαλα τὸ νεαπολιτανικὸν ᾄσμα μου, ὃ εἶχον
μάθει παρὰ τοῦ Βιτάλη: «Κλειστὸ παράθυρο,
σκληρὴ παρθέν».

Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἦτον δι' ἐμὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ ᾄ-
σματολογίου μου· εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ γλυκύς με-
λαγχολικὸς καὶ πῶς περιπαθὴς, ὥστε συγκινεῖ
τὴν καρδίαν. Δι' αὐτοῦ συνήθως ἀπετέλουν τὴν
μεγαλητέραν ἐντύπωσιν.

Ἄμα ἤρχισα νὰ παίζω ἦλθεν ἡ Λίζα, ἐκάθη-
σεν ἀντικρὺ μου, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενῶς
προσηλωμένους εἰς τοὺς ἰδικούς μου, καὶ ἐκίνει
τὰ χεῖλη ὡς ἂν ἐντὸς της ἐπανελάμβανε τὰς
λέξεις μου. Ὅταν δὲ ὁ σκοπὸς ἔγινε λυπηρότε-
ρος, ὥπισθοδρόμησε βραδέως ὀλίγα βήματα, καὶ
εἰς τὸ τέλος τοῦ ᾄσματος ἐρρίφθη κλαίονσα εἰς
τὰ γόνατα τοῦ πατρός της.

— Ἀρκεῖ, μοι εἶπεν οὗτος.

— Τί ἀνόητη! εἶπεν εἰς τῶν ἀδελφῶν της, ὁ
ὀνομαζόμενος Βενιαμίν. Χορεύει καὶ ἔπειτα ἀμέ-
σως κλαίει.

— Ὀλιγότερον ἀνόητη ἀπὸ σέ. Ἐκείνη ἐννοεῖ,
εἶπεν ἡ πρωτότοκος ἀδελφὴ της, καὶ ἔκλινε νὰ
τὴν φιλήσῃ.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ Λίζα ἐρρίπτετο εἰς τὰ γόνατα τοῦ
πατρός της, ἐγὼ εἶχον κρεμάσει τὴν ἄρπαν μου
εἰς τὸν ὧμόν μου, καὶ διηυθύνωμην πρὸς τὴν θύ-
ραν.

— Ποῦ ὑπάγεις; μοι εἶπεν ὁ πατὴρ.

— Ἀναχωρῶ.

— Ἀγαπᾷς λοιπὸν πολὺ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ
μουσικοῦ;

— Δὲν ἔχω ἄλλο.

— Δὲν φοβεῖσαι νὰ περιφέρεσαι εἰς τοὺς δρό-
μους;

— Οἰκίαν δὲν ἔχω.

— Τὴν τελευταίαν ὅμως αὐτὴν νύκτα πρέπει
νὰ ἔκαμες λυπηρὰς σκέψεις.

— Βεβαίως, καλὴ κλίνη καὶ θερμὴ ἐστία θὰ
μ' ἦσαν πολὺ προτιμότερα.

— Τὴν θέλεις λοιπὸν τὴν καλὴν κλίνην καὶ
τὴν θερμὴν ἐστίαν, ἀλλὰ μετ' ἐργασίας, ἐννοεῖ-
ται; Ἄν θέλῃς νὰ μείνης, θὰ ἐργάζεσαι καὶ θὰ
ζῇς μὲ ἡμᾶς. Ἐννοεῖς βεβαίως ὅτι οὔτε πλούτη
σοὶ προτείνω οὔτε ἀργίαν. Ἄν δεχθῇς, θὰ ἔχῃς
τοὺς κόπους σου, τὰς δυσκολίας σου, θὰ πρέπη
νὰ ἐξυπνᾷς πολὺ πρῶτ', νὰ σκάπτῃς ὅλην τὴν ἡ-
μέραν, νὰ βρέχῃς τὸν ἄρτον σου διὰ τοῦ ἰδρώτος
τοῦ προσώπου σου. Ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὁ ἄρτος
σου θὰ σ' εἶναι ἐξησφαλισμένος, δὲν θὰ εἶσαι πλέον
ἐκτεθειμένος εἰς τὸ νὰ κοιμᾷσαι εἰς τὸ ὑπαι-
θρον καθὼς χθές, καὶ ἴσως ν' ἀποθάνῃς ἐγκατα-
λελειμμένος εἰς γωνίαν τινὰ ἀγροῦ ἢ ἐντὸς τινος
τάφρου. Τὸ ἐσπέρας θὰ εὕρισκῃς τὴν κλίνην σου
ἐτοίμην, καὶ ὅταν τρώγῃς τὸ δεῖπνό σου, θὰ ἔ-
χῃς τὴν εὐχαρίστησιν νὰ αἰσθάνεσαι ὅτι τὸ ἐκέρ-
δησας· καὶ τοῦτο, σὲ βεβαιῶν, τὸ κάμνει γλυ-

κύτερον. Καὶ ἔπειτα, ἂν εἶσαι καλὸν παιδί, καὶ
κάτι εἰς τὴν κεφαλὴν μου μοι λέγει, ὅτι εἶσαι,
θὰ εὕρῃς εἰς ἡμᾶς οἰκογένειαν.

Ἡ Λίζα εἶχεν ἐπιστρέψει, καὶ διὰ μέσου τῶν
δακρύων της μ' ἔβλεπε καὶ ἐχαμογέλα.

Ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς προτάσεως ταύτης, ἔμεινα
μίαν στιγμὴν ἀναποφάσιτος, μὴ ἐννοῶν καλῶς
ὅ,τι εἶχον ἀκούσει.

Τότε ἡ Λίζα, ἀφείσα τὸν πατέρα της, ἦλθε
πρὸς ἐμὲ, μὲ ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ μὲ ἔφερεν
ἐμπρὸς κεχρωματισμένης χαλκογραφίας ἥτις ἐ-
κρέματο εἰς τὸν τοῖχον. Παρίστα δὲ ἡ εἰκὼν μι-
κρὸν ἅγιον Ἰωάννην ἐνδεδυμένον προβαίαν.

Δι' ἐνὸς σχήματος ἐνεύσε πρὸς τὸν πατέρα καὶ
πρὸς τοὺς ἀδελφούς της νὰ ἰδοῦν τὴν χαλκογρα-
φίαν, καὶ συγχρόνως, φέρουσα τὴν χεῖρα πρὸς ἐμὲ,
ἐθώπευσε τὴν προβαίαν μου, καὶ ἔδειξε τὴν κό-
μην μου, ἥτις, ὡς ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, εἶχε
χωρίστραν εἰς τὸ μέσον, καὶ ἐπιτεταν ἐκατέρωθεν
εἰς βοστρύχους.

Ἐννόησα ὅτι εὕρισκεν ὁμοιότητα μεταξὺ ἐμοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, καὶ χωρὶς νὰ ἠξεύρω δια-
τί, τοῦτο μ' ἠγαθήσθη καὶ μὲ συνεκίνησεν ἐ-
λαφρῶς.

— Ἀληθὲς εἶναι, εἶπεν ὁ πατὴρ, ὅτι ὁμοι-
άζει τὸν ἅγιον Ἰωάννην.

Ἡ Λίζα τότε ἐκτύπησε γελῶσα τὰς χεῖ-
ρας.

— Αἱ λοιπὸν, εἶπεν ὁ πατὴρ, ἐπανερχόμενος
εἰς τὴν πρότασίν σου· δέχεσαι, καλέ μου μικρὸς
οἰκογένειαν!

Νὰ ἔχω οἰκογένειαν! Ἄ! ποσάκις τὸ περι-
πόθητον τοῦτο ὄνειρόν μου εἶχε σθεσθῇ! Ἡ μάνα
Βαρβερίνα, ἡ κυρία Μίλλιαν, ὁ Βιτάλης, ὅλοι
ἀλληλοδιαδόχως μοι ἔλειψαν!

Δὲν θὰ εἶμαι πλέον μόνος!

Ἡ θέσις μου ἦτον φοβερά· εἶχον ἰδεῖ τὸν θά-
νατον τοῦ ἀνθρώπου μεθ' οὗ συνέζων πρὸ χρόνων,
καὶ ὅστις ἦτον σχεδὸν πατὴρ πρὸς ἐμὲ· συγχρό-
νως εἶχον ἀπολέσει τὸν σύντροφόν, τὸν φίλον
μου, τὸν ἀγαθὸν καὶ φίλτατον Κάπην, ὃν τόσον
ἠγάπων, καὶ ὅστις ἐπίσης εἶχε πολλὴν στοργὴν
πρὸς ἐμὲ· καὶ ὅμως, ὅτε ὁ κηπουρὸς μοι ἐπρό-
τεινε νὰ μείνω εἰς τὴν οἰκίαν του, αἰσθημὰ τι
ἐμπιστοσύνης μὲ κατέλαβε καὶ ἐνίσχυσε τὴν καρ-
δίαν μου.

Τὰ πάντα λοιπὸν δὲν εἶχον ἀπολεσθῇ δι' ἐμὲ,
καὶ ἡ ζωὴ μου ἠδύνατο ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου!

Ὅ,τι δὲ μὲ ἔθελγεν ἔτι περισσότερον τοῦ ἄρ-
του ὅστις μοι ἐξησφαλίστο, ὡς μοι ἔλεγον, ἦτον
ὁ οἰκιακὸς οὗτος βίος, εἰς ὃν ἔβλεπον τὸσον σύμ-
πνοιαν, ὁ οἰκογενειακὸς βίος ὃν μοι ὀπείτουντο.

Τὰ παιδία αὐτὰ θὰ ἦσαν ἀδελφοί μου!

Καὶ ἀδελφὴ μου θὰ ἦτον ἡ μικρὰ, ἡ ὠρχία
Λίζα!

Εἰς τὰ παιδικὰ ὄνειρά μου πολλάκις ἐφάντα-
σθην ὅτι θὰ ἐπανέυρισκον τὸν πατέρα καὶ τὴν

μητέρα μου, αλλά ποτέ δεν είχαν συλλογισθῇ ἃ δελφούς, ἀδελφάς.

Καὶ ἰδοὺ τώρα τοὺς εἶχον.

Δὲν ἦσαν τῷ ὄντι ἀδελφοὶ ἐκ φύσεως, ἐδύναντο ὅμως νὰ γίνουν διὰ τῆς φιλίας. Πρὸς τοῦτο ἤρκει νὰ τοὺς ἀγαπῶ, — καὶ ἤμην προθυμότητος, — καὶ νὰ κατορθώσω νὰ μὲ ἀγαποῦν, καὶ τοῦτο δὲν μοὶ ἐφαίνετο δύσκολον, διότι ἐβλεπον εἰς ὅλους πολλὴν καλωσύνην.

Ἀμέσως λοιπὸν ἐξεκρέμασα τὸν τελαμῶνα τῆς ἄρπης μου.

— Ἰδοὺ ἀπάντησις, εἶπεν ὁ πατὴρ γελῶν, καὶ πολὺ καλῇ. Φαίνεται ὅτι σοὶ ἀρέσει. Κρέμασε τὸ ὄργανόν σου εἰς τοῦτο τὸ καρφίον, παιδίον μου, καὶ ὅταν παύσης νὰ εὐχαριστῆσαι πλησίον μας, τὸ ξεκρεμνῆς καὶ παίρνεις τὸ φύσημα. Μόνον ἰδὲ νὰ κάμῃς κατὰ μίμησιν τῶν χελιδόνων καὶ τῶν ἀηδόνων, νὰ ἐκλέξης τὴν κατάλληλον ὥραν τοῦ χρόνου διὰ νὰ ἀναχωρήσης.

Ἡ οἰκία εἰς ἧς τὴν θύραν εἶχομεν πέσει ἦτον παράρτημα τῆς Παροθήκης· ὁ δὲ κατέχων αὐτὴν κηπουρὸς ὠνομάζετο Ἀκίνος. Ὅτε δ' ἐγὼ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκογένειαν, συνέκειτο αὕτη ἐκ πέντε ἀτόμων, τοῦ πατρὸς, ὅστις ἤκουε κύριον ὄνομα Πέτρος, δύο παιδίων, τοῦ Ἀλέξη καὶ τοῦ Βενιαμίν, καὶ δύο κορασίων, τῆς Στεφανῆς καὶ τῆς Λίζας, ἧτις ἦτον ὅλων τῶν παιδίων ἡ νεωτέρα.

Ἡ Λίζα ἦτον βωβὴ, ὅχι ὅμως ἐκ γενετῆς, δηλαδὴ ἡ βωβότης αὐτῆς δὲν ἦτον συνέπεια κωφότητος. Δύο ὁλόκληρα ἔτη εἶχεν ὁμιλήσει· ἔπειτα δ' αἰφνιδίως, ὀλίγον πρὶν γίνῃ τετραετής, ἀπώλεσε τὴν ἄσκησιν τοῦ λόγου. Ἡ συμφορὰ ὅμως αὕτη, συνέπεια σπασμῶν, δὲν εἶχε προσβάλει τὴν διάνοιάν της· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἀνεπτύχθη αὕτη ἀπαρადειγματίστως πρόωρος. Οὐ μόνον τὰ πάντα ἐνόει, ἀλλὰ τὰ πάντα ἔλεγε, τὰ πάντα ἐξεύραζεν. Εἰς τὰς πτωχὰς οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας, πολλάκις συμβαίνει τὸ νὰ γίνηται ἐνὸς τῶν παιδίων σωματικὸν ἢ διανοητικὸν τι ἐλάττωμα αἰτία ἐγκαταλείψεως ἢ ἀποστροφῆς πρὸς αὐτό. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη ὡς πρὸς τὴν Λίζαν, καὶ τὴν συμφορὰν ταύτην ἀπέφυγεν αὕτη διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς ζωηρότητός της καὶ προσέτι διὰ τῆς μεταδοτικῆς ἀγαθότητός της. Οἱ ἀδελφοὶ τῆς τὴν ὑπέμενον, χωρὶς νὰ τὴν τιμωρῶσι διὰ τὸ δυστύχημά της· ὁ δὲ πατὴρ τῆς τὴν ἡγάπα ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ· ἡ ἀδελφὴ τῆς τὴν ἐλάτρευε.

Ἀλλοτε τὰ πρωτοτόκια ἦσαν προνόμιον εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν εὐγενῶν. Σήμερον εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν χειρωνακτῶν ἡ θέσις τῆς πρωτοτόκου κόρης ἔχει πολλὰ πολλάκις βάρη καὶ εὐθύναι. Ἡ κυρία Ἀκίνου εἶχεν ἀποθάνει ἐν ἔτος μετὰ τὴν γέννησιν τῆς Λίζας, καὶ ἔκτοτε ἡ Στεφανῆ, ἧτις κατὰ δύο ἔτη μόνον ἦτον πρεσβυτέρα τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ, εἶχε γίνῃ ἡ μήτηρ τῆς

οἰκογενείας. Ἀντὶ νὰ πηγαίνη εἰς τὸ σχολεῖον, ἦτον ὑπόχρεως νὰ μένη εἰς τὴν οἰκίαν, νὰ ἐτοιμάζῃ τὴν τροφήν, νὰ βράπτῃ τὰ κομβία εἰς τὰ φορέματα τοῦ πατρὸς ἢ τῶν ἀδελφῶν της, νὰ φέρῃ τὴν Λίζαν εἰς τὰς ἀγκάλας της. Εἶχε λησμονηθῇ ὅτι ἦτον κόρη, ὅτι ἦτον ἀδελφὴ, καὶ ἡ οἰκογένεια συνήθισε νὰ τὴν θεωρῇ ὡς ὑπηρετρίαν, καὶ ὑπηρετρίαν, ἧς δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ρεῖδωνται, διότι ἤξευρον ὅτι δὲν θὰ φύγῃ καὶ δὲν θὰ θυμώσῃ ποτέ.

Ἐχουσα νὰ φέρῃ τὴν Λίζαν εἰς τὰς ἀγκάλας της, νὰ σύρῃ τὸν Βενιαμίν ἐκ τῆς χειρὸς, νὰ ἐργάζηται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, νὰ ἐγείρεται πρῶτ' διὰ νὰ βράσῃ τὸν ζωμὸν πρὶν ὁ πατὴρ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἀγοράν, νὰ κοιμᾶται ἐξώρας διὰ νὰ συγυρίξῃ τὴν οἰκίαν μετὰ τὸ δεῖπνον, νὰ πλύνῃ τὰ ἐνδύματα τῶν παιδίων, νὰ ποτίξῃ τὸ θέρος ὅταν εἶχε στιγμὴν ἀναψυχῆς, νὰ ἐγείρεται τῆς κλίνης της τὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος διὰ νὰ ἐξαπλόνῃ τὰς ψάθας εἰς τὰ λαχανικά, ὅταν ἐπὶ ἤρξετο αἰφνιδίᾳ πᾶχνη, ἡ Στεφανῆ δὲν εἶχε ποτὲ καιρὸν νὰ εἶναι παιδίον, νὰ εἶναι εὐθυμὸς, νὰ γελᾷ. Ὅτε ἦτον δεκατεσσάρων ἐτῶν, τὸ πρόσωπόν της εἶχεν ἐκφράσιν θλίψεως καὶ μελαγχολίας ὡς τὸ πρόσωπον παρήλικος κόρης τριακονταπέντε ἐτῶν, ἀλλ' ὅμως ὑπέλαμπεν εἰς αὐτὸ ἀκτίς τις γλυκύτητος καὶ ὑπομονητικῆς καρτερίας.

Μόλις πρὸ πέντε λεπτῶν εἶχον κρεμάσει τὴν ἄρπαν μου εἰς τὸ ὑποδεχθῆναι μου καρφίον, καὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ διηγῶμαι πῶς μᾶς κατέλαβε τὸ ψῆχος καὶ ὁ κάματος μετὰ τὴν ἀνεπιτυχὴ ἡμῶν ἀναζήτησιν τοῦ σπηλαίου ὅπου ἡλπίζομεν νὰ κοιμηθῶμεν εἰς Γεντιλλήν, ὅτε ἤκουσα νὰ ξύεται ἡ θύρα ἧτις ἠνοιέτο εἰς τὸν κῆπον, καὶ συγχρόνως ἤκουσα θρηνώδη ὕλακὴν.

— Ὁ Κάπης εἶναι! εἶπον ἀνατιναχθεῖς.

Ἀλλ' ἡ Λίζα μ' ἐπρόλαβε, καὶ τρέξασα εἰς τὴν θύραν τὴν ἠνοιξε.

Ὁ δυστυχὴς Κάπης ἐπήδησε εὐθὺς πρὸς ἐμὲ, καὶ ὅταν τὸν ἐπῆρα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ἤρχισε νὰ μοὶ λείχῃ τὸ πρόσωπον, μικρὰ ἐκπέμπων χαρμόσυνα μινυρίσματα. Ἐτρεψε δὲ ὅλον τὸ σῶμά του.

— Καὶ ὁ Κάπης; εἶπον.

Ἡ ἐρώτησίς μου ἐνοήθη.

— Ὁ Κάπης λοιπὸν, καὶ αὐτὸς θὰ μείνῃ μὲ σέ.

Ὡς ἂν εἶχεν ἐννοήσει, τὸ κυνᾶριον ἐπήδησε κατὰ γῆς, καὶ θέτον τὸν δεξιὸν πόδα εἰς τὴν καρδίαν του, ἐχαιρέτησεν. Εἰς τοῦτο πολὺ ἐγέλασαν τὰ παιδιά, καὶ μάλιστα ἡ Λίζα. Διὰ νὰ τὰ διασκεδάσω, ἠθέλησα νὰ παραστήσῃ τίποτε ὁ Κάπης ἐξ ὅσων ἤξευρεν· ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ μ' ὑπακούσῃ, καὶ πηδῶν εἰς τὰ γόνατά μου, ἤρχισε πάλιν νὰ μὲ φιλῇ, καὶ ἔπειτα καταβὰς μ' ἔσυρεν ἐκ τῆς χειρὶδος τοῦ ὑπενδύτου μου.

— Θέλει νὰ ἐξέλθῃ.

— Θέλει νὰ σὲ φέρῃ πλησίον τοῦ κυρίου του.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀστυνομίας οἵτινες εἶχον ἐπάρει τὸν Βιτάλην εἶπον ὅτι εἶχον ἀνάγκην νὰ μὲ ἀνακρίνουν, καὶ οὔτι θὰ ἤρχοντο τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀφ' οὗ εἶχον θερμανθῇ καὶ ἐξυπνήσει. Πόσον καὶ ὡς πότε θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς περιμένω; Ἡμὴν πλήρης ἀνυπομονησίας νὰ μάθω περὶ τοῦ Βιτάλη. Ἰσως δὲν ἀπέθανεν, ὡς ἐνόμισαν; Ἐγὼ δὲν εἶχον ἀποθάνει. Ἰσως, καθὼς ἐγὼ, καὶ ἐκεῖνος ἀνέζησε.

Βλέπων τὴν ἀνησυχίαν μου, καὶ ἐννοῶν τὴν αἰτίαν της, ὁ πατὴρ μ' ἔφρασε εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπαστυνόμου, ὅπου πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους μοὶ ἀπηύθυνεν ἐρωτήσεις. Ἐγὼ ὅμως ἀπῆντησα εἰς αὐτὰς μόνον ὅταν μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ὁ Βιτάλης ἀληθῶς ἀπέθανεν. Ὅ,τι ἤξευρον ἦτον ἀπλούστατον, καὶ τὸ διηγήθην. Ὁ ὑπαστυνόμος ὅμως ἤθελε νὰ μάθῃ καὶ ἄλλα, καὶ μὲ ἠρώτησε διὰ μακρῶν περὶ τοῦ Βιτάλη καὶ περὶ ἐμοῦ.

Περὶ ἐμοῦ, ἀπεκρίθην ὅτι δὲν ἔχω γονεῖς, καὶ ὅτι ὁ Βιτάλης μ' ἐμίσθωσε, δόσας χρηματικὴν ποσότητα εἰς τῆς τροφῆς μου τὸν ἄνδρα.

— Καὶ τώρα; εἶπεν ὁ ὑπαστυνόμος.

Τότε παρενέβη ὁ πατὴρ.

— Τὸν ἀναλαμβάνομεν ἡμεῖς, ἂν θέλητε νὰ μᾶς τὸν ἐμπιστευθῇτε.

Ὅχι δὲ μόνον ἠθέλησεν ὁ ἀστυνόμος νὰ μ' ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν κηπουρὸν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὸν συνεχάρη διὰ τὴν καλὴν πρᾶξίν του.

Ἐπειτα ὤφειλον ν' ἀποκριθῶ περὶ τοῦ Βιτάλη, καὶ τοῦτο μοὶ ἦτον δύσκολον, διότι δὲν ἤξευρον τίποτε, ἢ σχεδὸν τίποτε.

Ὑπῆρχεν ὅμως μυστηριώδης τις περίστασις περὶ ἧς ἐδυνάμην νὰ ὁμιλήσω, τὸ τί συνέβη εἰς τὴν τελευταίαν ἡμῶν παράστασιν, ὅτε ὁ Βιτάλης ἔψαλε κατὰ τρόπον προκαλέσαντα τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκπληξίν τῆς κυρίας ἐκείνης. Προσέτι ἐδυνάμην ν' ἀναφέρω καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Γαροφόλη, ἀλλ' ἐσκέφθην ἂν δὲν ἦτον καλῆτερον νὰ σιωπῆσω περὶ αὐτῶν.

Ὅ,τι ὁ κύριός μου εἶχε κρύψει τόσον ἐπιμελῶς ἐπὶ ζωῆς του, ἔπρεπε ν' ἀποκαλυφθῇ μετὰ θάνατόν του;

Ἀλλὰ δὲν εἶν' εὐκολον εἰς παιδίον ν' ἀποκρύψῃ τι ἀπὸ ἀστυνόμου ἐμπείρου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, διότι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουν τρόπον τινὰ τοῦ ἐρωτᾶν, ὅστις σ' ἐμπεριδεύει ἅμα θέλεις νὰ τοὺς διαφύγῃς.

Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς ἐμέ.

Ἐντὸς πέντε λεπτῶν ὁ ὑπαστυνόμος μὲ ἠνάγκασε νὰ εἰπῶ ὅ,τι ἐγὼ ἠθελον ν' ἀποσιωπήσω, ἐκεῖνος δὲ ἤθελε νὰ μάθῃ.

— Πρέπει νὰ τὸν ὑπάγῃτε εἰς ἐκεῖνον τὸν Γαροφόλην, εἶπεν εἰς ἕνα κλητῆρα. Ὅταν φθάσῃτε εἰς τὴν ὁδὸν Λουρκίνης, θ' ἀναγνωρίσῃ τὴν οἰκίαν. Τότε θ' ἀναβῇ μετ' αὐτοῦ, καὶ θὰ ἐρωτήσῃ τὸν Γαροφόλην.

Ἐκινήσαμεν λοιπὸν καὶ οἱ τρεῖς, ὁ κλητῆρ, ὁ πατὴρ καὶ ἐγὼ.

Ὡς εἶχεν εἰπεῖ ὁ ὑπαστυνόμος, εὐκόλως ἀνεγνώρισα τὴν οἰκίαν, καὶ ἀνέβημεν εἰς τὸ τέταρτον. Τὸν Ματτίαν δὲν τὸν εἶδα ἐκεῖ, πιθανῶς εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Βλέπων κλητῆρα καὶ ἀναγνωρίσας με, ὁ Γαροφόλης ὠχρίασε. Βεβαίως ἐφοβήθη.

Ἀλλ' ἀνέλαθεν ἀμέσως θάρρος ἅμα ἐμάθε παρὰ τοῦ κλητῆρος διατί ἠρχόμεθα.

— Ἀ τὸν δυστυχῆ τὸν γέροντα! Ἀπέθανεν; εἶπε.

— Τὸν ἐγνώριζες;

— Ἀρίστα.

— Λοιπὸν εἰπέ μοι ὅ,τι ἤξεύρεις περὶ αὐτοῦ.

— Ἀπλούστατον. Τὸ ὄνομά του δὲν ἦτον Βιτάλης, ἀλλὰ Κάρλος Βαλζάνης, καὶ ἂν εἴχετε ζήσει πρὸ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐτῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ ὄνομα τοῦτο θὰ ἤρκει νὰ σᾶς εἰπῇ τί ἦτον ὁ ἄνθρωπος οὗτος δι' ἂν ἐρευνᾶτε. Ὁ Κάρλος Βαλζάνης ἦτον εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ περιφημότερος τραγωδιστὴς ὅλης τῆς Ἰταλίας, καὶ περίφημοι ἦσαν οἱ θεατρικοὶ θρίαμβοί του. Ἐψαλε παντοῦ, εἰς τὴν Νεάπολιν, εἰς τὴν Ρώμην, εἰς τὰ Μεδιόλανα, εἰς τὴν Βενετίαν, εἰς τὴν Φλωρεντίαν, εἰς τὸ Λονδῖνον, εἰς τὰ Παρίσια. Ἀλλ' ἦλθεν ἡμέρα ὅταν ἀπώλεσε τὴν φωνὴν του. Τότε, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν καλλιτεχνῶν, δὲν ὑπέφερε νὰ ἐλαττωθῇ ἡ δόξα του. Ἐκτιθεμένη εἰς κατωτέρας σκηνὰς ἀναξίας του. Ἐγκατέλιπε λοιπὸν τὸ ὄνομα τοῦ Κάρλου Βαλζάνη, καὶ ἔγινε Βιτάλης, κρυπτόμενος ἀφ' ὅλων ὅσοι τὸν εἶχον γνωρίσει εἰς τὸν καλὸν του καιρὸν. Ἦτον ὅμως ἀνάγκη νὰ ζήσει· καὶ ἀφ' οὗ ἐδοκίμασε πολλὰ ἐπαγγέλματα χωρὶς νὰ εὐδοκιμήσῃ, πίπτων πάντοτε κατωτέρω, κατήντησε νὰ δεικνύῃ σοφὰ κυνᾶρια. Ἀλλ' εἰς τὴν πενίαν τοῦ τῷ ἔμεινεν ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ θ' ἀπέθνησκε τῆς ἐντροπῆς ἂν τὸ δημόσιον ἐμάνθανεν ὅτι ὁ λαμπρὸς Κάρλος Βαλζάνης εἶχε γίνῃ ὁ πτωχὸς Βιτάλης. Κατὰ τύχην εἶχον μάθει τὸ μυστικόν.

Αὕτη λοιπὸν ἦτον ἡ ἐξήγησις τοῦ μυστηρίου τοῦ προκαλοῦντος τόσον τὴν περιέργειάν μου.

Ὁ δυστυχὴς Κάρλος Βαλζάνης, ὁ φίλτατος Βιτάλης!

[Ἐπὶ αὐτῇ συνέχεται]

Ἡ ἐπομένη διήγησις ἐσταχυολογήθη ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐκδοθείσης ἀξιολόγου μελέτης τοῦ ἱατροῦ κ. Γ. Χ. Βάφα «Περὶ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τοῦ Λουτρακίου». Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΝ

Ἡ τοποθεσία τοῦ Λουτρακίου δὲν εἶνε κακὴ, τὸ δὲ χωρίον ἐξ εἰκοσάδος οἰκιῶν συγκεῖμενον καὶ ἔχον ἀρχιτεκτονικὴν περιεργαστέραν μόνον διὰ τοὺς εὐρεῖς δρόμους, οὐδὲν τὸ ἐκτακτόν ἢ τὸ ἀξιοπαρατήρητον παρουσιάζει. Αἱ ἱαματικαὶ ὁμοῦς πηγαὶ καὶ αἱ περὶ αὐτὰς οἰκίαι αἱ χρησιμεύουσαι πρὸς κατοικισμὸν τῶν ἀρρώστων, κεῖνται ἐπὶ πληκτικῷ μέρει· διότι ὑπὲρ αὐτὰς, ἐκτεινόμε-

νας παρά τὸν αἰγιαλὸν, ὑψοῦται μέγα ὄρος οἰονεὶ κατήμενον ἐπ' αὐτῶν.

Ἀπὸ τοῦ χωρίου τοῦ Λουτρακίου μέχρι τοῦ μέρους, ἐνθα τὸ ὑπὲρ αὐτὸ ὄρος βυθίζει τοὺς πόδας εἰς τὴν θάλασσαν, σειρά οἰκιῶν ἀνὰ μίαν ἐσπαρμένων κοσμεῖ τὴν ἀκτὴν. Ἡ ἐσχάτη τούτων εἶνε τὸ ὑδροθεραπευτικὸν κατὰστημα, αἱ δὲ λοιπὰ, 10—12 τὸν ἀριθμὸν, οἰκίαι χωρικῶν, ἐνοικιζόμεναι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς πλὴν μιᾶς ἢ δύο, καὶ τῆς πλησιεστέρης πρὸς τὸ χωρίον, ἥτις εἶνε μεγάλη οἰκοδομή, ὁμοία τῇ ἀπαντώσῃ ἐν Καλαμακίῳ, καὶ ἥτις, χρησιμεύουσα ἄλλοτε ὡς τὸ ἐν Λουτρακίῳ πρακτορεῖον τοῦ αὐστριακοῦ Λόυδ, μετεποιήθη σήμερον εἰς ξενοδοχεῖον διὰ μικρῶν ἐπισκευῶν.

Αἱ οἰκίαι αὗται, στηριζόμεναι τὴν μίαν πλευρὰν ἐπὶ τοῦ ὄρους, βλέπουσι πᾶσαι πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἔχουσι πρὸ αὐτῶν τὴν ὀδηγοῦσαν ἀπὸ τοῦ Λουτρακίου εἰς τὰ λουτρά ὁδὸν, ἥτις ἐκτείνεται εἰς μῆκος πλεον τοῦ ἐνὸς χιλιομέτρου.

Καθ' ὅλην τὴν ἀμυδρὴν παραλίαν τῆς μικρᾶς κοιλάδος, τῆς σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ ὄρους καὶ τῆς θαλάσσης ἐκρέει τὸ ἱαματικὸν ὕδωρ, φερόμενον ἀπὸ τοῦ ὄρους πρὸς τὴν θάλασσαν. Αἱ γυναῖκες τοῦ τόπου, ἐρχόμεναι παρά τὸν αἰγιαλὸν, σκάπτουσι διὰ τῶν χειρῶν τὴν ἄμμον εἰς βάθος 10—20 ἑ. τ. μ., καὶ ἐν τῷ σχηματισθέντι λάκκῳ, ὅστις ἐν βραχεὶ πληροῦται ὕδατος μεταλλικοῦ, πλύνουσι καὶ καθαρίζουσι διάφορα σκεῦη καὶ ἐνδύματα. Ἐς τινὰ ὅμως μέρη τὸ ὕδωρ εἶνε ἀφθονώτερον καὶ ἐκχεῖται εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβλύζον ἐκ πετρῶν, ὅπως κατὰ τὸ μέρος ἐνθα εἶνε ἐκτισμένη τὰ λουτρά.

Ἐν Ἑλλάδι πάντες οἱ μεταβαίνοντες εἰς λουτρά, εὐθὺς ὡς εὐρωσι τόπον ἐν ᾧ ὑπάρχει ὕδωρ ἱαματικὸν ὅπως γυμνοὺς δεχθῇ αὐτοὺς, ἀδιαφοροῦσι περὶ τῶν λοιπῶν καὶ εἶνε τὰ μάλιστα εὐχαριστημένοι. Ἐρχόμεθα, λέγουσιν, ἵνα λουθώμεν· ἐπὶ τί δυνάμεθα νὰ παραπονεθώμεν; Μήπως δὲν ἔχομεν μέρος, ἐν ᾧ νὰ φυλασσώμεθα ἀπὸ τῶν ἀκρασιῶν τῆς ἀτμοσφαιρας; Μήπως δὲν ἔχομεν ἄρτον καὶ ὕδωρ καὶ κρέας ἐνίοτε, ὅπως διατηρήσωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν καὶ ζήσωμεν; Τίνος στερούμεθα; περιπάτων; διασκεδάσεων; Ἄλλ' ἤλθομεν εἰς τὰ λουτρά οὐχὶ ὅπως διασκεδάσωμεν, ἀλλ' ὅπως ἰαθώμεν.

Πολὺ ὅμως διαφορετικὰ σκέπτονται οἱ ἀσχοληθέντες περὶ τὰ ἱαματικὰ ὕδατα τῆς Εὐρώπης σοφοί. Αἱ οὐσίαι αὗται, λέγουσιν οὗτοι, καὶ περ μετὰ τῶν φαρμάκων κατατασσόμεναι εἶνε θεραπευτικὰ μέσα μεγάλως τὴν κοινὴν φαρμάκων παραλλάσσοντα. Διότι, πλὴν τοῦ διαφόρου τῆς συστάσεως, τῆς δράσεως, τῆς ἐνδείξεως, καὶ τοῦτο τὸ διάφορον παρουσιάζουσιν, ὅτι τότε κυρίως ὠφελοῦσιν, ὅταν χρῆσις αὐτῶν γίνεται ἐν αὐταῖς ταῖς πηγαῖς.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶνε ἀναγκαιότατον ὅπως ἡ ἐνέργεια τῶν θεραπευτικῶν τούτων μέσων διεχθῇ· τοῦτο δὲ οὐχὶ τοσοῦτον διότι ἐκεῖ τὰ ἱαματικὰ ὕδατα εἶνε ὅπως ἡ φύσις παρέχει αὐτὰ, χωρὶς οὐδὲ τὴν παραμικρὰν ἀλλοίωσιν νὰ πάθωσιν, ὡς συμβαίνει ὅταν ἐν φιάλῃς μεταφέρονται, ἀλλὰ κυρίως διότι μέγα μέρος τῆς δράσεως αὐτῶν ὀφείλεται οὐχὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ ὕδατα, ἀλλ' εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κλίματος καὶ τοῦ τρόπου τοῦ βίου τῶν νοσούντων.

Οἱ πάσχοντες δηλαδὴ καὶ ἐρχόμενοι παρά τὰς πηγὰς τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων εἶνε συνήθως, ἀν οὐχὶ πάντοτε, ἀνθρωποὶ κατατρυγόμενοι ὑπὸ καθολικοῦ τινος νοσήματος, διαθέσεως τινος τοῦ ὁργανισμοῦ, ἢ ἐνίοτε καὶ δυσκρασίας. Μία δὲ τῶν πρωτίστων αἰτιῶν τῆς παθήσεως αὐτῶν εἶνε αὐτὴ ἡ ἐν ταῖς πόλεσι βίωσις, ἥτις ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ ζῶσιν ἐν μέσῳ μεγάλων ἀσχολιῶν, μεγάλων φροντίδων, μεγάλων θλίψεων, μεγάλων κινδύνων τοῦ ὁργανισμοῦ. Πολὺ φυσικὸν ἐπομένως εἶνε νὰ ἴδωσι βελτιώσιν τινὰ τῆς καταστάσεως αὐτῶν οἱ ἀνθρωποὶ οὗτοι, εὐθὺς ὡς ἀποσπαθῶσιν ἀπὸ τῶν προκαλούντων τὴν πάθησιν αὐτῶν αἰτιῶν, καὶ εὐρεθῶσιν αἴφνης ἐν ἐξοχῇ, ὅπου ἀναπνεύουσι καθαρὸν ἀέρα, λησμονοῦσι διὰ διαφόρων μέσων τὰ καθ' ἑαυτοὺς, παύονται ἀσχολούμενοι ὑπερβολικὰ, ἀφίγουσι πᾶσαν σκέψιν καὶ διέρχονται τὰς ὥρας μετὰ καλῆς συναναστροφῆς χαρμωδύνως. Διότι διὰ τούτων καὶ μόνων, ἀν μὴ βελτιώσῃ τις εἰς τὴν πάθησιν αὐτῶν ἐπέλθῃ, ὁ ὁργανισμὸς αὐτῶν θὰ διατεθῇ τοῦλάχιστον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε εὐχερέστερον ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ οἰαδήποτε τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων δράσις.

Διὰ ταῦτα ἐν Εὐρώπῃ ἐφρόντισαν ὅπως αἱ πηγαὶ τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων πρῶτον μὲν παρέχωσι πάντας τοὺς δυνατοὺς ὑγιεινοὺς ὄρους, πάντας τοὺς θεραπευτικοὺς, καὶ, ἀναλόγως τῶν πόρων ἐκάστου ἀνθρώπου, τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν. Παρὰ δὲ ταῦτα τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὰ πρὸς διασκέδασιν καὶ τέρψιν συνεσώρευσαν, ὥστε ὁ ἐκεῖ ἐρχόμενος ταχέως ὑπὸ λήθης τῶν οἰκάδε νὰ καταλαμβάνηται. Ἐτι δὲ πλεον διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, καὶ τὴν πρότερον ὑπάρχουσαν δυσκολίαν τῆς μεταφορᾶς κατέλυσαν.

Ὑπὸ τοιοῦτους λοιπὸν ὄρους ἔχοντες τὰς ἱαματικὰς αὐτῶν πηγὰς οἱ ἐν Εὐρώπῃ, δικαίως ὡς σωτήριόν τι φάρμακον τὰ μεταλλικὰ ὕδατα ἀναγράφουσιν. Ἀφ' οὗτου δὲ οὕτω μετεποίησαν τὰ λουτρά, ἐβεβαιώθη διὰ τῶν ἐπιστήμων γενομένων στατιστικῶν, ὅτι ἡ ἐπιγινόμενη τοῖς πάσχουσιν ὠφέλεια ἐκατονταπλασίως ἠῤῥησεν, ἐξ οὗ οὐχὶ ἀδίκως συνεπέρανον ὅ,τι ἀνωτέρω εἵπομεν, ὅτι δηλ. ἡ ἀπλὴ χρῆσις τῶν ὑδάτων τούτων δὲν ἀρκεῖ ἀλλὰ δεόν ὅπως παρὰ ταύτην οἱ ἀσθενεῖς ὑποβάλλονται ὑπὸ συνθήκας τινὰς, ὧν ἄνευ

ἡ ἱαματικὴ δράσις καθίσταται προβληματική.

Αἱ κατοικίαι τῶν ἐρχομένων εἰς Λουτρακίον νὰ ἰαθῶσιν ἀσθενῶν ἀποτελοῦνται ὑπὸ τῆς σειρᾶς ἐκείνης τῶν 10 ἢ 12 οἰκίσκων, οὓς εἶδομεν ἐκτισμένους παρὰ τὴν ἀκτὴν, ὅπως καὶ ὑπὸ πολλῶν τῶν κατὰ τὸ χωρίον οἰκιῶν. Αἱ οἰκίαι αὗται εἶνε μικρὰ διώροφα οἰκήματα, ὧν τὸ μὲν κάτω πάτωμα ἀποτελεῖ ἐν μέγῳ δωμάτιον ἐστρωμένον χῶματι, τὸ δὲ ἄνω δύο ἢ τρία χωρίσματα, ποιητικῇ ἀδείᾳ τὸ ὄνομα δωματίου φέροντα· διότι πράγματι διὰ τοῦ γραφικοῦ ὀνόματος τρυπες ἔπρεπε νὰ καλῶνται. Μεταξὺ τούτων ὑπάρχουσιν ὁμολογουμένως τινὰ μείζονα, καθαρώτερα, ἔχοντα μεσοτοιχοὺς πετρίνους ἢ διὰ κεράμων ἐκτισμένους· τὰ πλείοτα ὅμως διακρίνονται διὰ χωρισμάτων ἐκ σανίδων, ἀραιότατα προσηρμοσμένων, τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἀφίνωσιν ἐλευθέρην τὴν διόδον τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶνε σμικρότατα. Ἐξαίρεσιν τούτων ποιεῖ τὸ δὴ καὶ ξενοδοχεῖον καλούμενον ἀρχαῖον τοῦ Λόυδ πρακτορεῖον, ὅπερ ἐχωρίσθη τὰς δύο ἢ τρεῖς ἄλλοτε μεγάλας αἰθούσας εἰς δωδεκάδα μικρῶν μὲν ἀλλ' ὑποφερτῶν ἰσογείων δωματίων. Τέλος αἱ οἰκίαι αἱ ἐνοικιζόμεναι ἐν Λουτρακίῳ εἶνε οἰκίαι χωρικαὶ κατ' οὐδὲν διαφέρουσαι τῶν πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν ταῖς παρομοίαις κατοικίαις, ἐν τοῖς παρομοίαις δωματίοις κατοικοῦσιν οἱ ἀσθενεῖς. Εἶνε δὲ οὗτοι πάντοτε πολλοί, καὶ τοσοῦτοι ὥστε οὐδὲ ἐν τετραπλασίοις οἰκήμασιν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ περιληφθῶσιν, ἀν ἐφραντάζοντο μόνον νὰ ζήσωσιν ἀνέτως. Εὐτυχῶς δὲν σκέπτονται ὑπερβολικὰ διὰ τοῦτο· διὸ τρεῖς ἢ τέσσαρες καὶ πέντε, φίλοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ συγγενεῖς, ἢ ὁ λόκληρος οἰκογένεια μετὰ παιδῶν καὶ ὑπηρετριῶν καταλαμβάνουσιν ἐν δωμάτιον. Ῥίπτουσι χαμαὶ ἐφαπλώματα ἢ στρώματα, καὶ κοιμῶνται λαμπρά. Ἐνίοτε ἔχουσι καὶ κλίνας ἢ τὰ περικλυτὰ στρίποδα, τὰ ὅποια οἱ ἐνοικιζόντες τὰ δωμάτια παραχωροῦσιν αὐτοῖς. Κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ δωματίου ὑπάρχει τράπεζα, ἐφ' ἧς λεκάνη καὶ ὕδωρ πρὸς ἀπόνησιν· ἐπειτα δύο ἢ τρία ξύλινα καθίσματα, καὶ ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἀγγεῖον πλήρες ὕδατος πρὸς πόσιν καὶ ὁλόκληρος ἡ ἐπίπλωσις ἐτελείωσε. Ταῦτα ἀρκοῦσι πρὸς ζῶν· χῶρος ἐν ᾧ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ἐπηρεϊῶν, στρώματα ἐφ' ὧν νὰ κατακλίνωνται καὶ κοιμῶνται, ἀγγεῖον ἐξ οὗ νὰ πίνωσιν ὕδωρ, λεκάνη ἐν ᾗ νὰ νίπτωνται, καθίσματα ὅπως κάθηνται. Τίνος ἄλλου ἔχουσιν ἀνάγκην;

Τροφῆς; τὴν τροφήν, ὅταν δὲν ἐτοιμάζωσιν ἐν τοῖς δωματίοις ἢ πρὸ τῶν οἰκιῶν ἐν ὑπαίθρῳ οἱ ὑπνέται ἢ αἱ γυναῖκες, ἀν τοιαύτας ἔχωσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐν τοῖς λουτροῖς, παρασκευάζει ὁ μάγειρος ἢ ὁ ἐπιλεγόμενος μάγειρος. Καὶ ὁ μὲν μάγειρος παρασκευάζει αὐτὴν, ὅταν αἱ μεγάλαι φωναὶ τῶν ἐν τῷ ἐστιατορίῳ ἐστιωμένων ἀναγκάσωσι τὸν διευθυγτὴν νὰ φέρῃ τοιοῦτον ἐξ Ἄ-

θηνῶν τὸ συνηθέστερον ὅμως παρασκευάζει αὐτὴν ὁ ἐπιλεγόμενος μάγειρος, ὅστις δυνατόν νὰ εἶνε πρῶτον τις γεωργός, πρῶτον ἁμαξηλάτης, πρῶτον παντοπώλης, ἢ ὅ,τι δήποτε θέλετε. Οὗτος, ἵνα ἐκπλήξῃ τοὺς ἑαυτοῦ θαμῶνας, μετεσχηματίσθη εἰς δεύτερον Βατέλ ἡγόρασε κρέας, ἐκοψεν αὐτὸ εἰς τεμάχια, ἔρριψεν ἐν χύτρῃ πλήρῃ ὕδατος, ἐπέθηκεν ἐπὶ καϊόντων ἀνθράκων, ἐκαρύκευσε δι' ἀφθονίας σκοροδίων καὶ κρομμύων, ἐγλύκανε δι' ἀξιολόγων ποσοτήτων ἁλατος καὶ ἀφῆκε νὰ βράσῃ. Τούτου δὲ γενομένου, εὐῶδες καὶ θερμὸν παρέθηκεν ἐπὶ τῆς καλῶς ἐστρωμένης τραπέζης, ἥτις κεῖται ἐντὸς τοῦ οἰνοπωλείου ἢ τοῦ παντοπωλείου, ἵνα δι' αὐτοῦ βαλσαμώσῃ τὸν στόμαχον καὶ, φαγόντες πλούσιοι τε καὶ πένητες, αἰνέσωσι τὸν Κύριον. Τίς δύναται νὰ ἔχη παράπονον ἐναντίον αὐτοῦ;

Τὸ κρέας μόνον τὸ τοῦ προβάτου ἐκεῖ εἶνε γνωστὸν, ἐνίοτε δὲ μόνον, καθ' ἡμέρας, αἵτινες πρέπει νὰ θεωρῶνται ἡμέραι εορτῆς, θύουσι μόσχους ὀκταμήνους ἢ δεκαμήνους. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ χορταρικά καὶ τὰ ὄσπρια, ταῦτα ἔρχονται ἐκ Κορίνθου πᾶσαν Τετάρτην ἢ Κυριακὴν, καὶ τότε ἀν τὸ ἐκ Πατρῶν ἀτμόπλοιοι ἐκδόμεσι τοιαῦτα. Διότι οἱ φιλόμουσοι χωρικοὶ τοῦ δήμου Πέρα-Χώρας καταγινόμενοι περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν, καὶ καταδαπανῶντες τὸν χρόνον διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος εἰς ἀνασκαφὰς καὶ πρὸς εὐρεσιν τάφων, ἀγγείων, πολυτίμων λίθων καὶ διαφόρων ἄλλων κοσμημάτων καὶ ἀντικειμένων ἀρχαίων, δὲν εὐκαιροῦσιν ὅπως φυτεύσωσι κήπους, ἵνα ἐξ αὐτῶν θρέψωσι τοὺς πρὸς ἴσον βάρος χρυσίου ἀγοράζοντας τὰ ὄσπρια καὶ λαχανικὰ ζέονους. Ἐχουσι δὲ ἐν Λουτρακίῳ ἕνα μόνον κήπον, οὗ τὰς τομάτας καὶ τὰ κολοκυθοειδῆ φροντίζουσι νὰ κλέπτωσι τὴν νύκτα, εὐρίσκοντες εὐκαιρίαν νὰ ἐπιβῇ τῇ μομφῇ εἰς τοὺς τὴν ὥραν ἐκείνην παρεπιδημοῦντας ξένους. Οὕτω δὲ καὶ τῶν ὀλίγων τούτων στεροῦνται οἱ πειναλέοι ἀσθενεῖς. Τέλος, τὰς δ' ὥρας, θεωροῦμεν τὸ μὲν ὡς βλαβεράς τῷ στομάχῳ, τὸ δὲ ὡς εἶδος πολυτελείας, οὔτε καθ' ὕπνου βλέπουσιν οἱ ἐν τοῖς λουτροῖς.

Τὸ ὑδροθεραπευτικὸν κατὰστημα τῶν λουτρῶν, τοῦτο, ὡς ἐβεβαίωσαν ἡμᾶς, εἶνε ἐφέτος λαμπρόν. Εἶνε δὲ τὸ λαμπρόν τοῦτο κτίριον, οἰκίσκος λιθόκτιστος 15—20 μέτρων μῆκους καὶ τριῶν ἢ τεσσάρων πλάτους, λευκὸς ὡς περιστέρα καὶ ἔχων ἰδιόρρυθμον ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν ἐξῆς· Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα σύγκειται ἐκ δύο πατωμάτων, ὧν τὸ ἄνω ἀποτελοῦσι 4 ἢ 5 δωμάτια κτισθέντα ἵνα δέχωνται ἀσθενεῖς, ἀλλὰ μέινοντα ἀκατοίκητα διὰ λόγους οὓς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξκριβώσωμεν.

Τὸ δὲ ἰσόγειον περιέχει τοὺς λουτῆρας καὶ σύγκειται ἐκ μακροῦ, στενοῦ καὶ ταπεινοῦ διαδρόμου, οὗ τὴν μὲν μίαν πλευρὰν ἀποτελεῖ τὸ

δρος, ἐφ' οὗ ἐπερείδεται τὸ ὅλον κτίριον, τὴν δὲ ἐτέραν δέκα μικρὰ θύραι, δι' ὧν εἰσέρχονται εἰς τοὺς λουτρῶνας, τοὺς κατὰ σειρὰν καὶ κατὰ μῆκος τοῦ κτιρίου κειμένους. Ὁ διάδρομος εἶνε ταπεινὸς τόσον, ὥστε μόλις δύναται τις νὰ περιπατήσῃ ὀρθῶς, στενὸς δὲ τόσον ὥστε μόνον εἰς ἓνα ἄνθρωπον ἐπιτρέπει τὴν διόδον, καὶ τοῦτο δυσκόλως εἰς μέρη τινὰ, ἐνθα οἱ βράχοι ὀγκώδεις ἐκ τοῦ ὄρους εἰσβάλλουσιν ἐν αὐτῷ περιληφθέντες. Φέρει δὲ εἰς μὲν τὴν μίαν ἄκραν τὴν θύραν τῆς εἰσόδου, εἰς δὲ τὴν ἀπέναντι μικρὰν τινὰ θυρίδα, πρὸ τῆς ὁποίας τελευτᾷ τὸ ἐκ σανίδων πάτωμα, καταλείπον μικρὸν κενόν. Κάτωθεν τοῦ κενοῦ τούτου φαίνεται ἐκτισμένη αὐλαξ, διοχετεύουσα τὸ ἱαματικὸν ὕδωρ πρὸς τοὺς λουτρῶνας. Τὸ ἀρχιτεκτονικὸν τοῦτο ἐξέυρημα δὲν ἐγένετο βεβαίως ὅπως οἱ ξένοι ἐρχόμενοι ἐκεῖ ἀποθαυμάζωσι τὴν διαύγειαν τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ πρὸς ἐπωφελεῖ σκοπόν· ὅπως δηλ. ἔχωσιν ὕδωρ πρόχειρον πρὸς πόσιν. Διὸ καὶ παρὰ τὴν αὐλακα ταύτην κεῖται ποτήριον, κατὰ τῆς διευθύνσεως νομίζομεν τεθῆναι, δι' οὗ πάντες οἱ βουλούμενοι δύνανται, καθήμενοι ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ βυθίζοντες αὐτὸ εἰς τὸ πρόχειρον ῥυάκιον, νὰ ἀντλήσωσι καὶ πῖωσιν ὕδωρ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕδωρ εἶνε ἄφθονον καὶ ῥέον, ὅσοι δὲν ἐμπιστεύονται εἰς τὴν καθαριότητα τοῦ ποτηρίου δύνανται νὰ πλύνωσιν αὐτὸ προτοῦ πῖωσι. — Πρὶν ἢ ἐξεέλθωμεν τοῦ διαδρόμου τούτου προσέσωμεν ὅτι φωτιζόμενος μόνον ὑπὸ τῶν δύο κατὰ τὰ ἄκρα θυρῶν καὶ ἀρκετὰ μακρὸς ὢν, δὲν εἶνε ὑπερβολικὰ σκοτεινός, ὥστε οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει μὴ οἱ εἰσερχόμενοι καὶ ἐξερχόμενοι, ἂν ποτε δύο τύχωσιν οὕτως ἀντιμέτωποι, συγκρουσθῶσι. Τουλᾶχιστον, καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, οὐδέποτε τοιοῦτό τι συνέβη.

Οἱ δὲ λουτρῶνες, κείμενοι κατὰ τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰν, εἶνε δωμάτια 2 μ. περίπου μήκους καὶ 1 ¹/₂ μ. πλάτους, καὶ ἔχουσιν ὕψος τὸ ὕψος τοῦ διαδρόμου. Ἐκ τῶν τεσσάρων τοίχων δι' ὧν περιορίζονται, οἱ μὲν δύο ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῷ εἰσιόντι, χωρίζουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν παρακειμένων εἶνε δὲ λιθόκτιστοι, νομίζομεν, καὶ ἀλτιλιμμένοι δι' ἀσβεστοχώματος. φέρουσι δὲ ὡς μόνον κοσμήματα μίαν στενὴν σανίδα ἕκαστος, ἔχουσαν ἐμπεπαρμένους ἡλούς, ἐφ' ὧν ἀναρτῶσι τὰ ἐνδύματα οἱ λουόμενοι. Ὁ δὲ ἀπέναντι τῆς εἰσόδου διακρίνεται κατὰ τοῦτο ὅτι φέρει τετράγωνον ὑλοσκεπὴ ὅπην 20—25 ε. τ. μ. δι' ἧς τὸ ὅλον δωμάτιον φωτίζεται. Τέλος ὁ τέταρτος τοίχος καταλαμβάνεται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς ξυλίνης ἀχρωματίστου θύρας, ἐφ' ἧς, οὐκ οἶδ' ὅπως, δὲν ὑπάρχουσιν αἱ αἰῶνια παρόμοια ξύλα κοσμοῦσαι χαριέσταται καὶ ἠθικώταται εἰκόνες καὶ ἐπιγραφαί. Τὸ καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον δὲν εἶδομεν αὐτάς. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ὁροφὴν καὶ τὸ πάτωμα, ἐκείνη μὲν διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀσβεστοχώματος ἀλτιλιμμένη οὐδὲν τὸ ἐκτεκτονικὸν πα-

ρουσιάζει· τὸ πάτωμα ὅμως κατακλύζεται ἅπαν ὑπὸ τοῦ πρὸς τοὺς λουτρῶνας διὰ τῆς ἡν ἀνωτέρω εἶδομεν αὐλακὸς διευθυνόμενου ὕδατος. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ὀδηγούμενον κάτωθεν τοῦ διαδρόμου, φέρεται διὰ παραπλευρῶν αὐλακίων καὶ σωλῆνων εἰς πάντας τοὺς λουτρῶνας, καὶ ἀφοῦ πληρώσῃ ἓνα ἕκαστον μέχρι ὀρισμένου ὕψους, ἐκχεῖται ἐκείθεν εἰς δι' ἄλλου σωλῆνος πρὸς τὰ ἔξω. Δὲν ὑπάρχουσι λοιπὸν λουτῆρες ἐν τοῖς δωματίοις τούτοις, ἀλλ' οἱ τοῖχοι αὐτῶν κατὰ τὰ κατώτερα μέρη κεχρισμένοι δι' ὑδραυλικὸν πηλοῦ περιορίζουσι κατὰ τὰς τέσσαρας πλευράς ὡς ἐν δεξαμενῇ τὸ ὕδωρ, ἢ δὲ ἄμμος τῆς προκυμίας ἢ ὁ βράχος χρησιμεύει ὡς βυθός.

Ὑπὲρ τὴν δεξαμενὴν ταύτην καὶ καταλαμβάνον τὸ ἡμισυ τοῦ ὅλου δωματίου, ὑπέρεκτεται μικρὸν ἐκ σανίδων πάτωμα, ἐφ' οὗ θὰ σταθῇ ὁ λουόμενος νὰ ἐκδυθῇ καὶ νὰ ἐνδυθῇ. Τοῦτο οὐτε ἐν μέτρον μήκους ἔχον, καὶ πλάτος, τὸ πλάτος τοῦ δωματίου, εἶνε τόσῳ στενόχωρον, ὥστε μετὰ μεγίστης δυσκολίας καὶ εἰς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐξοικονομηθῇ. Πρόβλημα δὲ δι' ἡμᾶς εἶνε πῶς κατορθοῦσι νὰ διακένωσιν ἐν αὐτῷ δύο, ὅταν, ἀσθενεῖς μὴ δυνάμενοι μόνον νὰ ἐκδυθῶσι, παραλαμβάνωσι μεθ' ἑαυτῶν ὑπηρέτην· ἀφοῦ, ἵνα ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ εἰσέλθῃ ἢ ἐξελθῇ ὁ ἐν τῷ λουτρῶνι, πρέπει νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας τὸ μόνον κόσμημα τοῦ δωματίου, τὸ ἀπλοῦν κάθισμα· διότι ἄλλως εἰς τῶν δύο, τὸ κάθισμα ἢ ὁ ἄνθρωπος, κινδυνεύει νὰ πέσῃ ἐν τῷ ὕδατι. — Ὅπως δὲ ἐπὶ τοῦ στενοῦ τούτου ἱκρίωματος ἐκδυθῶσι ὁ ἄρρωστος, κατέρχεται τὰς ὀλίγας βαθμίδας τῆς ξυλίνης καὶ μακρᾶς κλίμακος, καὶ βυθίζεται ἐν τῷ ὕδατι, καθισθεὶς ἐντὸς τῆς πρωτοτύπου δεξαμενῆς.

Τοῦτο μὲν περίπου τὸ κατὰσχημα τῶν λουτρῶν, οὗ τὸ στενὸν, τὸ ταπεινὸν, τὸ σκοτεινὸν προκαλοῦσι παράδοξον αἰσθημα εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον· διότι εὐθὺς ἅμα εἰσέλθῃ οὗτος ἐν κυρίως ποθεῖ, νὰ ἐξελθῇ τὸ ταχύτερον, καὶ μόνον ὡς τοῦτο συμβῇ αἰσθάνεται βάρος τι, ὅπερ ἐπίεζε τὸ στήθος αὐτοῦ, ἐκλείψεν καὶ ἀναπνεῖ ἐλευθερώτερον.

Τοιοῦτοι δὲ καὶ ἐν πολυλόγῳ μὲν, ἀλλ' ἀσθενεῖ, ἀσθενεστάτῃ ζωγραφίᾳ οἱ λαμπροὶ τοῦ Λουτρακίου λουτρῶνες. Καὶ λέγομεν λαμπροὶ, ἀκολουθοῦντες τὴν συνήθειαν τῶν θαμνῶν, οἵτινες, παραβάλλοντες τοὺς σημερινούς πρὸς τοὺς πέρουςι καὶ προπέρουςι ὑπάρχοντας, μόνον τὸ ἐπίθετον τοῦτο εὐρίσκουσι δυνάμενον νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτούς. Διότι ἐφέτος καὶ κεκαλυμμένοι οὗτοι εἶνε, καὶ κεχωρισμένοι ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων κλ. κλ., καὶ τέλος διότι ἐφέτος, καθ' ὅσον ἡδυνήθημεν νὰ βεβαιωθῶμεν, οὐδεμίαν ἐγγελευσὴν ἤθε ταράξουσα τὴν ἡσυχίαν τῶν λουομένων, ὅπερ ἄλλοτε πολὺ συχνὰ συνέβαινε, πρὸς σκανδαλισμὸν τῶν γυναικῶν, αἵτινες βεβαίως οὐδεμίαν ὀρεξίν εἶχον νὰ γένωσιν ὁραταὶ ἐν τοῖς λουτροῖς ἔστω καὶ εἰς ἐγγέλεις, ἢ

τῶν νηαυτῶν, παρ' οἷς ἡ παρουσία τῶν τρυφερῶν τούτων ἰχθύων ἐκίνει ἀντιχριστιανικὰς ὀρέξεις.

Οἱ δέκα οὗτοι λουτῆρες τοῦ καταστήματος δέχονται ἀλληλοδιαδόχως πάντας τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς εὐρίσκομένους ἐν Λουτρακίῳ. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τούτων εἶνε ἀρκετὰ μέγας, ὡς ἐπληροφόρηται μὲν τὸ πρῶτον, ἐβεβαιώθημεν δὲ κατόπιν. Ἐκ τῆς πληροφορίας, ἣν ἐλάβομεν, μεγάλη ἀπορία εἶχε γεννηθῇ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν, ἢ ἐξ ἧς ἀφοῦ οἱ λουτῆρες εἶνε δέκα, οἱ δὲ ἀσθενεῖς οἱ ἐν αὐτοῖς λουόμενοι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα, πῶς κατορθοῦται ὥστε ὅλοι νὰ λούωνται; Διότι ἐφανταζόμεθα πάντοτε ὅτι, οἱ χάριν τῆς ἐκυτῶν ὑγείας εἰς Λουτρακίον ἐρχόμενοι, δὲν θὰ ἐβυθίζοντο ἐν τῷ ὕδατι, οὐδὲ θὰ ἐξήρχοντο ἀμέσως, ἀλλ' ὅτι θὰ διέμενον ἐκεῖ χρόνον τινά· ἂν δὲ εἶχον καλὰς ὀδηγίας παρὰ τῶν ἱατρῶν αὐτῶν, θὰ διέμενον ἐν αὐτοῖς ἡμίσειαν καὶ μίαν ὥραν. Τούτου δὲ γινομένου, δὲν ἡδυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς αἱ ὥραι αἱ κατάλληλοι πρὸς λούσιν θὰ ἐπῆρουν διὰ τόσον πολλοὺς ἀσθενεῖς.

Ἴνα ὅμως ἐξεέλθωμεν τῆς ἀπορίας ἡμῶν ταύτης δὲν ἐχρειάσθη μακρὴν διάστημα χρόνου διότι εὐθὺς τὴν νύκτα τὴν πρώτην τῆς εἰς Λουτρακίον ἀφίξεως ἀφυνθίσθημεν ἐκ φοβεροῦ θορύβου, ὃν ἐποίει χορεία κυνῶν ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας ἡμῶν. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι οἱ κύριοι τῶν ἐνοικιαζομένων παρὰ τὰ λουτρά οἰκῶν, τὸ μὲν διότι παρὰ τὸν ὁλόκληρον τὴν οἰκίαν αὐτῶν εἰς τοὺς ξένους, τὸ δὲ διότι πᾶσχοῦσιν ἐκ τῆς θερμότητος ἐν αὐταῖς, στρωννύουσι τὴν νύκτα τὰ στρώματα ἢ μόνον μάλλινά τινα ὑφάσματα παρὰ τὸν αἰγιαλὸν καὶ κοιμῶνται ἐκεῖ οἰκογενειακῶς, θέτοντες ὡς φρουροὺς, ἂν ἔχωσι, τοὺς κύνας αὐτῶν, οἵτινες, ἀγνοοῦμεν πῶς, εὐρίσκονται διπλάσιοι τὸν ἀριθμὸν εἰς τινὰ μέρη συναθροίζονται τὴν νύκτα. Ἐλθόντες δὲ, ὡς ἀφυνθίσθημεν, πρὸς τὸ παράθυρον, ἵνα μάθωμεν τὸ αἶτιον τοῦ τόσο τῶν κυνῶν θορύβου, εἶδομεν κάτωθεν τοῦ οἴκου ἀνθρωπίνους τινὰς σκιὰς διερχομένας, αἵτινες ἦσαν κεκαλυμμένοι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ μακρῶν ἐπενδυτῶν, καὶ εἶχον ὡς πρωτοπορείαν ἄνθρωπον κρατοῦντα φανόν. Ὅπισθεν δὲ τούτων ὀλίγῳ μακρὰν καὶ ἄλλας σκιὰς, ἀνὰ μίαν ἢ δύο ἐρχομένας, φανοφόρους καὶ αὐτὰς ἢ λαμπαδηφόρους. Ὁμολογοῦμεν ὅτι τὸ ὄραμα τοῦτο αἰσθηματικὸν πλεονέκτηρον ἐκπλήξεως ἐνεποίησεν ἡμῖν ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ περιεργείᾳ μὲν οὐδόλως καυχήμεθα, ἢ δὲ προληπτικότητος καὶ δεισιδαιμονίας δὲν ἐνυπάρχει ἐν ἡμῖν ἐν μεγάλῳ, κλείσαντες τὸ παράθυρον, ἐκοιμήθημεν ἐκ νέου.

Τὴν πρωῒαν ὅμως διηγῆθημεν τὴν νυκτερινὴν ὄρασιν εἰς φίλον τινά καὶ περιεγράψαμεν τὰ οἶοναι φάσματα, ἅτινα ἐτάραξαν τῶν κυνῶν καὶ ἡμῶν τὴν ἡσυχίαν. Οὗτος, ἀφοῦ πολὺ ἐγέλασε διὰ

τὴν ἀπλότητα ἡμῶν, ἐξήγησε τὰ ἀνεξήγητα, εἰπὼν ὅτι οἱ φανοφόροι οὗτοι καὶ λαμπαδηφόροι εἶνε ἀσθενεῖς ἐρχόμενοι κατὰ τὴν διωρισμένην αὐτοῖς ὥραν, ὅπως λουθῶσιν· ἂν δὲ ἡ ὥρα αὐτῶν εἶνε ἡ τρίτη πρωῒνη, τοῦτο προσέγεται διότι οἱ ἀσθενεῖς δὲν εἶναι πολλοί· ἐπειδὴ ἐν ἄλλῃ περιπτώσει τὰ λουτρά ἀρχοῦνται ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἐπειδὴ ἐδυσκολυνόμεθα πῶς νὰ πιστεύσωμεν ταῦτα, ὁ φίλος ὠδήγησεν ἡμᾶς πρὸ τῆς θύρας τοῦ καταστήματος, ὅπου ἀνῆρτηται πίναξ ἔχων σημειωμένα τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν λουομένων ἀσθενῶν καὶ κατατεταγμένα ἀναλόγως τῶν ὥρῶν, καθ' ἃς ἕκαστος ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ σημειουμένου λουτῆρος. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐβεβαιώθημεν ὅτι, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡμεῖς εὐρίσκομεθα ἐν Λουτρακίῳ, τὰ λουτρά ἤρχίζον πράγματι τὴν τρίτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον, διήκουν δὲ, ἂν καλῶς ἐνθυμώμεθα, μέχρι τῆς ἑκτῆς ἐσπερινῆς, καὶ ὅτι ἕκαστος τῶν ἀσθενῶν μόνον ἐπὶ μίαν ὥραν εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τοῦ λουτῆρος, κατὰ δὲ ταύτην ἔπρεπε νὰ ἐκδυθῇ καὶ ἐνδυθῇ καὶ νὰ λουθῇ.

Τοιαῦτα περίπου ἦσαν τὰ λουτρά τοῦ Λουτρακίου, τὰ ὁποῖα εἶδομεν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1879. Καὶ ἡ ἐντύπωσις, ἣν ἀφῆκεν ἡμῖν, μεθ' ὅλας τὰς προκαταλήψεις, δὲν ἦτο ἡ χαριστάτη. Εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λόγων, οἵτινες ἔφερον ἡμᾶς ἐκεῖ, ἦν καὶ οὗτος, ὅπως ἰδίαις αἰσθήσεσιν ἀντιληφθῶμεν τοῦ Luxeuil τούτου, τοῦ Castellamare ἢ τοῦ Baden-Baden τῆς Ἑλλάδος, περὶ οὗ εἰχομεν πλεῖστα ἀκούσει. Ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἐνοήσαμεν, πλὴν ἄλλων πολλῶν, διατί οἱ ἐπιστημότεροι τῶν παρ' ἡμῖν ἱατρῶν ὀκνοῦσι νὰ πέμψωσι τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν εἰς τὰ λουτρά ταῦτα. Καὶ, νῆ Δία, φρονοῦμεν ὅτι καὶ ἡμεῖς εἰς τοσοῦτον τοῦλάχιστον ἐσωφρονίσθημεν ὥστε νὰ πεισθῶμεν τῇ γνώμῃ ἐκείνων καὶ οὐδέν· ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀσθενῶν νὰ πέμψωμεν ἄνευ μακρᾶς σκέψεως εἰς ἑλληνικὰ λουτρά, ἐφ' ὅσον ἡ κατάστασις αὐτῶν δὲν βελτιωθῇ.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΤΟ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΝ

Παραδοξολόγος τις διεσκέδασε κάμων παντοίους ὑπολογισμούς, ὅπως λάβῃ ἀκριβῆ γνώσιν καὶ πληροφορίαν τῆς ἀξίας ἑνὸς δισεκατομμυρίου φράγκων εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους ἐν χρυσῷ δισεκατομμύριον ἔχει βάρος 322,580 χιλιόγραμμων, καὶ ὄγκον δεκαεπτὰ περίπου κυβικῶν μέτρων. Ἐὰν ἐλασθῇ εἰς σύρμα, δύναται νὰ περιλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ τὴν γῆνιν σφαῖραν.

Ἐν ἄργυρῳ δισεκατομμύριον ἔχει βάρος 5 ἐκατομμυρίων χιλιόγραμμων, καὶ ὄγκον 477 κυβικῶν μέτρων. Ἐλαυνόμενον θὰ μετεβάλλετο εἰς σύρμα ἔχον διάμετρον τεσσάρων χιλιοστών τοῦ μέτρου, ἱκανὸν δὲ νὰ περιβῇ τὴν γῆν.

Ὅπως μετακομισθῇ ἐν δισεκατομμύριον εἰς χρυσόν, χρειάζονται ἐξήκοντα τέσσαρες ἀτμόμα-

ξαι, σχηματίζουσαι ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου σειρὰν ἔχουσιν μήκος 400 μέτρων.

Ἐάν τὸ δισεκατομμύριον εἴνε εἰς ἄργυρον, χρειάζονται χίλια ἀτμάμαξα χωρητικότητος πέντε πίθων (τόνων) ἑκάστη, αἵτινες θὰ ἐσχηματίζον ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου σειρὰν ἔχουσιν μήκος ἑξήχλιομέτρων.

ΦΑΣΙΑΝΟΣ ΜΕ ΞΥΛΙΝΟΝ ΠΟΔΑ

Ἐν τινι ἐπιστημονικῇ ἐφημερίδι ἀναγινώσκωμεν τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον·

«Ὁ κ. Βούκλανδ, γνωστότατος φυσιοδίφης, ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀκολούθου γεγονότος. Χειροῦργός τις ἐκ τῶν φίλων του διέτριβεν ἐν τῇ ἐξοχῇ τὸ τελευταῖον θέρος. Περιπατῶν δέ ποτε εἰς τὸ δάσος, εὔρηκε φασιανόν, συνειλημμένον εἰς παγίδα κονίκλων. Αἱ χαλύβδινοι δόντες τῆς παγίδος εἶχαν θραύσει τὴν κνήμην τοῦ πτηνοῦ· ὁ δὲ χειροῦργός, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν θήκην τῶν χειρουργικῶν του ἐργαλείων, ἀπέκοψε τὴν κνήμην, καὶ τὴν ἀντικατέστησε μετὰ ξύλον λεπτοκαρύας, προστυχεύσης μεταξὺ τῶν θάμνων. Ἐπιδεθείσης τῆς κνήμης, ὁ φασιανὸς ἀπελύθη, καὶ τὸν τελευταῖον χειμῶνα ἀνευρέθη μετὰ ξύλων πτηνῶν φονευθέντων ἐν τῷ κυνηγίῳ, φέρων ἀκόμη τὴν ξυλίνην κνήμην, ἥτις βεβαίως θὰ ἔχρησίμευσε μεγάλως εἰς τὸ πτωχὸν πτηνόν».

Κυρία Σ*

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ θαυμάσιου

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Π. Ζωχίου]

484.

Ἐν ὧσιν τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν ταράσσουσι λείψανα πάθους νεκροῦμένου, κατακυριεύεται αὕτη ὑπὸ πάθους νέου εὐκολώτερον, ἢ μετὰ τὴν παντελῆ τοῦ παλαιοῦ πάθους κατάπαυσιν.

485.

Οἱ ἐκ μεγάλων περισωθέντες παθῶν νομίζουσιν ἑαυτοὺς καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς, διότι ἀπηλλόγησαν αὐτῶν.

486.

Οἱ συμφέροντος καταφρονεῖται εἶναι πλείότεροι τῶν φθόνου ἐλευθέρων.

487.

Ὁ ὄκνος τοῦ νοῦ ὑπερβαίνει τὸν ὄκνον τοῦ σώματος.

488.

Ἡ γαλήνη καὶ ἡ ταρχὴ τῶν ψυχικῶν τοῦ ἀνθρώπου διαθέσεων κυρίως δὲν ἐξαρθρῶνται ἐκ τῶν μεγάλων τοῦ βίου συμπτωμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς εὐαρέστου ἢ δυσαρέστου φορᾶς τῶν καθημερινῶν μικρῶν περιστάσεων.

489.

Ὅσον κακοὶ καὶ ἂν ὑποθεθῶσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐδέποτε τολμῶσι νὰ πολεμήσωσιν ἀναφανδὸν τὴν ἀρετὴν· ὁσάκις δὲ ἀναλαμβάνουσι τὴν καταδίω-

ξιν αὐτῆς, ὑποκρίνονται ὅτι νομίζουσιν αὐτὴν ψευδῆ, ἢ ἀποδίδουσιν αὐτῇ κακουργήματα.

490.

Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος μεταπίπτει ἀπὸ τοῦ ἑρώτος εἰς τὴν φιλοδοξίαν, οὐδέποτε ὁμῶς ἐπανέρχεται ἀπὸ τῆς φιλοδοξίας εἰς τὸν ἔρωτα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μεταξὺ δύο ὑπηρετριῶν·

— Τί θὰ κάμῃς ἀπόψε σύ;

— Τίποτε.

— Ἐγὼ εἶνε ἡ βραδείά μου ἀπόψε, καὶ θὰ ἐξέλθω. Ἐάν ἔμπορὴς νὰ εὔρης καὶ σὺ καμμὴν πρόσφασιν διὰ νὰ εἶσαι ἐλευθέρη, πηγαίνωμεν μαζί εἰς τὴν μουσικὴν.

— Καλὰ θὰ ἦτον, ἀλλὰ δὲν ἔχω καπέλλο.

— Καὶ πῶς λοιπόν; Ἡ κυρά σου δὲν ἔχει καπέλλο;

Ἐπὶ τῆς λεωφόρου·

— Καὶ τί κάμνει ὁ υἱός σου τώρα;

— Εἶνε προσκεκολλημένος ὡς ταμίας εἰς κατὰστημα τραπεζιτικόν.

— Προσκεκολλημένος; . . . Ἀ, λοιπόν τοὺς προσκολλοῦν τώρα τοὺς ταμίας; . . . Πολὺ καλὰ κάμνουν· τοῦτο εἶνε τὸ φρονιμώτερον.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

«Ἡ λογικὴ κυβερνᾷ τὸν κόσμον . . .» Τοῦτο λέγεται, τοῦτο πιστεύεται, καὶ τοῦτο φαντάζει ἄριστα ἐπὶ τοῦ χάρτου. Ἀλλὰ πράγματι ὁμῶς (καὶ τοῦτο εἶνε εὐτύχημα πολλάκις) ἡ ἀνακολούθια διέπει τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα. Ἐκ τῶν κοινωνικῶν ἀντιφάσεων, ἃς ἀναφέρωμεν χάριν παραδείγματος μίαν καὶ μόνην· Τίς δὲν φρίττει, ἐάν τὸν εἴπῃς νὰ συνδαιπνήσῃ μετὰ τὸν δῆμιον, ὅστις κόπτει τὰς κεφαλὰς; Καὶ ὁμῶς ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσαρρεσκείας παρακλήθῃται ἑκαστός τις εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ ἄρχοντος, ὅστις παραδίδει τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δημίου.

ΙΩΝΑΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Πλούτος μέγας καὶ γένος ἑξοχὸν εἶνε σαινίδες, αἵτινες σὲ ὑποβαστάζουσιν ἐν τῷ ὕδατι, ἀλλὰ νὰ σὲ διδάξωσι νὰ κολυμβῇς αἱ σαινίδες αὐταὶ δὲν δύνανται.

* Ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα, εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξωσι καὶ καλὰ ἀντίγραφα, ἂν καὶ εἶνε σπάνια. Ὡς πρὸς τὴν καρδίαν ὁμῶς, μόνον τὰ πρωτότυπα ἔχουσιν ἀξίαν. Πάντα τὰ λοιπὰ εἶνε γελοιογραφίαι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὰς νεωτάτας ἀπογραφὰς ὁ ὅλος πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ὑπολογίζεται εἰς 311 ἐκατομμύρια καὶ 763,713 κατοίκους, διχομοι-

σμένους ὡς ἑξῆς ἐπ' αὐτῆς κατ' ἀριθμοὺς στρογγύλους.

Ρωσσία, 72 ἐκατομμύρια· Γερμανία, 43 ἐκατομμύρια· Αὐστρο-Οὐγγαρία, 37 ἐκατομμύρια· 300 χιλιάδες· Γαλλία, 37 ἐκατομμύρια· Ἀγγλία, 34 ἐκατομμύρια· Ἰταλία, σχεδὸν 28 ἐκατομμύρια· Ἰσπανία, 16 1/2 ἐκατομμύρια· Τουρκία, 9 ἐκατομμύρια· Ρουμανία, 5 1/2 ἐκατομμύρια· Βελγικὴ, 5 1/2 ἐκατομμύρια· Σουηδία, 4 1/2 ἐκατομμύρια· Πορτογαλία, 4 ἐκατομμύρια· Κάτω Χῶραι, 4 ἐκατομμύρια· Ἑλβετία, σχεδὸν 3 ἐκατομμύρια· Φιλανδία, 1,941,000· Δανιμαρκία, 1,940,000· Νορβηγία, 1,806,000· Σερβία, 1,720,000· Ἑλλὰς, 1,458,000· Μυροβούνιον, 286,000· Λουξεμβούργον, 205,000· Ἀνδόρρον, 18,000· Λιχτενστάιν, 8,664· Ἅγιος Μαρίνος, 7,816· Μόναχον, 7,049.

Ἡ εὐρυχωρότερα ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ρωσσία, ἔχουσα ἐπιφάνειαν 5,008,168 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, καὶ ἡ μικρότερα τὸ Μόναχον περιλαμβάνουσα 15 μόνον τετραγωνικά χιλιόμετρα. Λόγω ἐκτάσεως ἐπακολουθοῦσιν εἰς τὴν Ρωσσίαν ἡ Αὐστροουγγαρία, ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Σουηδία, ἡ Φιλανδία, ἡ Τουρκία, ἡ Νορβηγία, ἡ Ἀγγλία κλπ.

Ὡς πρὸς τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ τὸ πρῶτον κράτος ἐν Εὐρώπῃ εἶνε ἡ Βελγικὴ, ὅπου 181 κάτοικοι ἀναλογοῦσιν εἰς ἕκαστον τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Ἐάν ἡ Γαλλία κατωκαίτο πυκνὰ ὅσον καὶ ἡ Βελγικὴ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ 100 ἐκατομμύρια κατοίκους.

Ἀκολουθοῦσιν ἔπειτα λόγῳ πυκνότητος πληθυσμοῦ ἀνὰ πᾶν τετραγωνικὸν χιλιόμετρον τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ κράτη ὡς ἑξῆς· Κάτω Χῶραι με 119 κατοίκους· Ἀγγλία με 108 κατοίκους· Ἰταλία με 94 κατοίκους· Ἑλβετία με 67 κατοίκους· Αὐστροουγγαρία με 51 κατοίκους.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ καταλόγου τοῦτου ἔρχεται ἡ Ρωσσία, με 14 κατοίκους ἀνὰ πᾶν τετραγωνικὸν χιλιόμετρον, ἡ Σουηδία με 10 κατοίκους, καὶ ἡ Νορβηγία με 6 μόνον.

Ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπῆρξε σπουδαία ἀπὸ πεντηκονταετίας ἥδη. Ἐν ἔτει 1830 δὲν ὑπῆρχον ἐν Εὐρώπῃ εἰμὴ 233 ἐκατομμύρια κατοίκων, σήμερον δὲ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ 78 ἐκατομμύρια πλείοτερα, ἥτοι εἰς ἕκαστον ἔτος ἀναλογεῖ ἐπαύξησις μεγαλιτέρα παρὰ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἐκατομμυρίου.

Κακολογοῦσι συχνότατα τὸν γάμον οἱ πολλοί, λέγει ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία· τὸ θέμα τοῦτο εἶνε γόνιμον εἰς εὐλόγους ἀστεισμούς καὶ εὐφυολογίας, αἵτινες μεταφράζονται εἰς κομειδύλια, ἄσματα, παρωδίας, ἐνίοτε μάλιστα καὶ εἰς δράματα. Ὁ σκοπός μας δὲν εἶνε νὰ συνηγορήσωμεν ὑπὲρ τοῦ γάμου, διότι τοιαύτης συνηγορίας ἀνάγκη δὲν ὑπάρχει. Νομίζομεν δὲ μόνον ἄξιον τοῦ κόπου νὰ σπουδάσωμεν τὸ ζήτημα δι' ἐγ-

γράφων σπουδαίων καὶ ἀληθῶς ἐπιστημονικῶν.

Αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι τοῦ διδάκτορος Βερτιλλὸν ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὅλα τὰ δεινὰ, ὅσα μαστίζουσι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀναγράφει ἡ στατιστικὴ, ἀποδεικνύονται σκληρότερα διὰ τὸν ἄγαμον παρὰ διὰ τὸν ἑγγάμον. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχύτερον εἰς τοὺς ἀγάμους, αἱ ἀσθενεῖαι καὶ ἡ παρὰφροσύνη εἶνε συνηθέστεραι· οἱ κακοὶ πειρασμοί, ὅπως τὸ ἔγκλημα, καὶ οἱ παράφρονες πειρασμοί, ὅπως ἡ αὐτοχειρία, ἔχουσι πλείοτερα θύλητρα διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις διαίει μονήρη βίον παρὰ διὰ τὸν ὅστις εὐρίσκει ἐν τοῖς κόλοις τῆς οἰκογενείας του ὑποστήριξιν καὶ παρηγορίαν.

Ἀς ἐξετάσωμεν κατὰ πρῶτον τὴν θνησιμότητα ἐν ἑκάστη τῶν τριῶν πολιτικῶν τάξεων. Ἰδοὺ δὲ τί ἐξ αὐτῆς ἐξάγομεν ὡς πρὸς τοὺς ἄνδρας.

α. Εἰς ἑκάστην ἡλικίαν τῆς ζωῆς, ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους μέχρι τοῦ ἐσχάτου γήρους, οἱ θάνατοι εἶνε πλείοτεροι διὰ τοὺς ἀγάμους παρὰ διὰ τοὺς ἑγγάμους τῆς αὐτῆς ἡλικίας.

Ἀπὸ τοῦ 25 μέχρι τοῦ 30 ἔτους ἡ θνησιμότης τῶν ἀγάμων εἶνε σχεδὸν διπλὴ τῆς τῶν ὀμολόγων ἑγγάμων (10 ἀποβιώσεις κατ' ἔτος κατὰ 1.000 ζῶντας ἀντὶ 6). Εἰς ὅλας δὲ τὰς ἄλλας ἡλικίας παρατηροῦνται διαφοραὶ ἀνάλογοι. Ἀπὸ τοῦ 45 — 50 ἔτους π.χ. ἐπέρχονται 11 ἀποβιώσεις μεταξὺ τῶν συζύγων, περὶ τὰς 20 μεταξὺ τῶν γήρων, καὶ οὕτω κατ' ἐξῆς.

β. Ἐάν ὁ ἑγγάμος χηρεύσῃ, ἡ κατάστασις του ἀποβαίνει πολὺ χείρων τῆς πρὸ τοῦ γάμου, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη ἀνευρίσκεται εἰς ὅλας τὰς ἡλικίας. Ὅπως ὁμῶς ἡ διαφορὰ αὕτη ἀναφαίνεται εἰς τὴν νεκρὴν ἡλικίαν. Ἀπὸ τοῦ 25—30 ἔτους ἀπέναντι 6 ἀποβιώσεων μεταξὺ τῶν ἑγγάμων εὐρίσκειται τὸν φρενὸν ἀριθμὸν 22 ἀποβιώσεων κατὰ 1000 μεταξὺ τῶν χήρων. Ἡ θνησιμότης αὕτη εἶνε ὑπερτριπλασία καὶ οὕτω μεγάλη, ὥστε ἡ θνησιμότης χήρου 25ετοῦς εἶνε ἀκριβῶς ἴση μετὰ τὴν ἑγγάμου ἡλικίας 55—60 ἐτῶν.

Ἡ θνησιμότης αὕτη τῶν χήρων εἶνε ἐτι μεγαλιτέρα κατὰ τὰς προηγουμένας ἡλικίας. Ἀποβαίνει δὲ ἀσθενεστέρη καθ' ὅσον προβαίνει καὶ ἡ ἡλικία, οὕτως ὥστε οἱ γέροντες χήροι ἀποθνήσκουσιν ἑξ ἑσῶς σχεδὸν καὶ οἱ γέροντες ἄγαμοι, εἰ καὶ οὗτοι διατηροῦσι τὸ δυσάρεστον πλεονέκτημά των.

γ. Ὁ κανὼν ἐν τούτοις, ὅν διετυπώσαμεν, ἔχει καὶ τὴν ἐξαιρέσιν του. Ἡ ἐξαιρέσις αὕτη ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἑγγάμους τοὺς ἄγοντας ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 20 ἐτῶν. Εἰς τὴν τρυφερὰν ἀόμνη ταύτην ἡλικίαν ὁ γάμος εἶνε ὀλέθριος· οἱ νέοι σύζυγοι ἀποθνήσκουν κατ' ἀναλογίαν φρικώδεις, αἵτινες ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ γάμος δὲν εἶνε δι' αὐτοὺς (50 θάνατοι τὸ ἔτος κατὰ 1.000, ἐν ᾧ οἱ θάνατοι τῶν ὀμολόγων ἀγάμων εἶνε μόνον 7). Θελομεν δὲ ἰδῆ ὅτι οἱ θάνατοι οὗτοι προέρχονται κυρίως ἐκ τῆς φθίσεως.

Ἀς μεταδῶμεν εἰς τὰς γυναῖκας.

Καὶ εἰς ταύτας ἐφαρμόζονται οἱ αὐτοὶ κανόνες, ἀλλ' ὅχι τόσο ἀστυρεῶς καὶ σταθερῶς. Ἡ θνησιμότης τῶν χήρων ὑπερβαίνει τὴν τῶν ἐγγάμων καθ' ὅλας τὰς ἡλικίας, καὶ ὁ πρῶτος οὗτος κανὼν εἶναι ὁ αὐτός, ὡς εἶδομεν, καὶ διὰ τοὺς ἄνδρας. Ἀπὸ τοῦ 25 μέχρι τοῦ 30 ἔτους οἱ θάνατοι τῶν χήρων ἀναβαίνουν εἰς 17, ἐν ᾧ οἱ τῶν ἐγγάμων συμποσύνται εἰς 9 μόνον τοῖς 1,000. Ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη, εἰ καὶ προΐουσης τῆς ἡλικίας ἐξασθενεῖ, παρατηρεῖται ὅμως κανονικῶς κατὰ πᾶσαν ἐπακόλουθον ἡλικίαν.

Ἄλλ' ἡ θνησιμότης τῶν νεανίδων παρουσιάζει διαλείμματα καὶ διαφορὰς ἐκπληκτικὰς. Πρὸ τοῦ 25 ἔτους ἡ θνησιμότης τῆς νεανίδος εἶναι ὀλίγον κατωτέρα τῆς τῶν ἐγγάμων (8 θάνατοι ἀντὶ 10). Αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης εἶναι ἴσως οἱ ἐκ τῶν πρώτων τοκετῶν κίνδυνοι τῶν ἐγγάμων. Μετὰ τὸ 25 ἔτος ἡ θνησιμότης τῶν ἐγγάμων γυναικῶν δὲν αὐξάνει σχεδὸν μέχρι τοῦ 50 ἔτους, ἐν ᾧ ἡ θνησιμότης τῶν ἀγάμων νεανίδων αὐξάνει μεγάλως. Κατὰ τὸ 45 μάλιστα ἔτος, ἡ θνησιμότης αὕτη ὑπερβαίνει καὶ αὐτὴν τὴν τῶν χήρων, ἡ ὑπερβολὴ δὲ αὕτη διατηρεῖται μέχρις ἐσχάτου γήρους.

Ἐκ τούτου βλέπει τις, ὅτι ἡ χηρεία, ἂν καὶ εἶναι ὀλεθρία εἰς τὰς γυναῖκας, εἶναι ὅμως πάντοτε ὀλιγώτερον ὀλεθρία δι' αὐτὰς παρὰ διὰ τοὺς ἄνδρας.

Οἱ νόμοι καὶ κανόνες, οὓς προεξελέσταμεν, εἶναι εἰς ἄκρον σταθεροὶ καὶ ἀπαράβατοι, ὅθεν καὶ ἀνάγκη νὰ εἰπώμεν καὶ περὶ τούτου δύο λέξεις. Τοὺς κανόνες τούτους ὁ κ. Βερτιλλιὸν ἐξήλεγξε καὶ ἐξηκρίβωσε πρὸ δέκα ἐτῶν εἰς ὅλας τὰς χώρας, ὅπου ἡ ἔρευνα αὕτη ἦτο δυνατή. Αἱ χώραι αὗται εἶναι ἡ Γαλλία, καὶ ἰδίως τὸ διαμέρισμα τοῦ Σηκουάνα, ἡ Βελγικὴ καὶ αἱ Κάτω Χώραι. Ἐκτοτε τέσσαρα ἄλλα ἔθνη, κινούμενα ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὑπὲρ ἐμπνέουσιν αἱ ἔρευναι αὗται καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς πορίσματα, ἀνέγραψαν πᾶν ὅ,τι χρήσιμον εἰς τὴν τοιαύτην μελέτην, ἥτοι ἡ Ἰταλία, ἡ Σουηδία, ἡ Βυαρία καὶ ἡ Ἑλβετία. Ἐκ δὲ τῶν ἐν ἐκάστῳ τῶν ἐθνῶν τούτων γενομένων ἐρευνῶν ἐξήχθησαν τὰ αὐτὰ καὶ ἀπαράλλακτα πορίσματα. Δύναται τις ἄρα νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες νόμοι καὶ κανόνες διέπουσιν ἀπάσης ἀνεξαίρετως τῆς χώρας τοῦ κόσμου.

Ἐννοεῖτε εἰς τίνα μυθώδη ποσὰ ἀνέρχονται αἱ περιουσίαι τῶν σημερινῶν Κροίσων τοῦ κόσμου; Ὁ δούξ τοῦ Westminster, οὗτινος τὸ εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 800,000 λίρας στερλίνας, δύναται, χωρὶς νὰ θίξῃ τὸ κεφάλαιον, νὰ δαπανᾷ 50,000 φράγκων καθ' ἑκάστην καὶ 37, 50 φράγκα κατὰ λεπτόν. Ὁ ἀμερικανὸς γερουσταῆς Jones de Nevada ἔχει εἰσόδημα ἐνὸς ἐκατομμυρίου λιρῶν κατ' ἔτος καὶ 50 φράγκων κατὰ πᾶν λεπτόν. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας Rothschild ἔχων εἰσόδημα 2 ἐκατομμυρίων λι-

ρῶν στερλινῶν δύναται νὰ ῥίπτῃ ἐκ τοῦ παραθύρου ἐξηκοντάκις τῆς ὥρας ἀνὰ πέντε λουδοβικεῖα, ὅπερ ὅμως οὐδαμῶς σκοπεῖ νὰ πράξῃ. Τέλος ὁ J. W. Mackay, ὁ πάντων πλουσιώτερος, ἔχων εἰσόδημα 2,750,000 λιρῶν στερλινῶν, δύναται νὰ δαπανᾷ φρ. 175,000 καθ' ἑκάστην, 7,500 ἀνὰ πᾶσαν ὥραν καὶ 125 ἀνὰ πᾶν λεπτόν.

Ἡ κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς παρακινήσει αὐτὴν ἐκ τῶν μεγίστων καταστροφῶν, τὰς ὁποίας ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν χώραν αἱ ἀκρίδες, συνέστησεν ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν μάστιγα ταύτην ζητημάτων. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη δίδει ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς περιέργους νύξεις περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἀκρίδων. Κατὰ τὴν ἐπιτροπὴν αἱ ἀκρίδες ἀποτελοῦσιν ἀρίστην τροφήν. Ἐκ τῶν ἀκρίδων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν πτερῶν δύναται τις νὰ κατασκευάσῃ ζωμὸν εὐχυμον καὶ θρεπτικώτατον σχεδὸν ὡς τὸν ἐκ βοείου κρέατος. Αἱ ἀκρίδες ἐψηταί, τηγανιταί καὶ ὀπταί εἶναι ἐπίσης φαγητὸν εὐαρεστότατον, δύναται δὲ πρὸς τούτοις νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς δόλωμα διὰ τοὺς ἰχθῦς καὶ ὡς λίπασμα διὰ τοὺς ἀγρούς. Ἄν αἱ χρήσεις αὐτῶν ἀκρίδων γενικευθῶσι θέλουσι ἐπιρρῶσαι κατὰ πολὺ τὸν κατὰ τῶν καταστρεπτικῶν αὐτῶν σμηνῶν πόλεμον.

Αἱ παλαιότεραι οἰκίαι τῶν χωρίων ἐν Ἀνδρῶν, γράφει ὁ κ. Α. Μηλιαράκης ἐν τῇ ἐσχάτῳ δημοσιευθείσῃ πραγματείᾳ αὐτοῦ «Ὑπομνήματα περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων» ἔχουσιν ὑπὸ τὸ κατώγειον καὶ ἕτερον, τὴν κρούσταν, ἐν ᾗ ἔκρυπτον ἐπὶ πειρατικῶν ἐκδρομῶν τὰ πολύτιμα σκεύη καὶ τὰς γυναῖκας.

Ὁ φθόνος εἶναι ἕλκος τῆς ψυχῆς.

Εἰς Ἀναγνωστῆς.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἵνα ἀπολαμβάνῃς ὕδωρ πρὸς πόσιν καθαρὸν καὶ ἀβλαβές, μεταχειρίσθητι τὸν ἐξῆς ἀπλούστατον καὶ ἀποτελεσματικώτατον τρόπον: Λάβε σταμνίον πλατύστομον· ἐπὶ τοῦ κέντρου τοῦ πυθμένος αὐτοῦ ἄνοιξον ὀπὴν ἴσην πενταλέπτῳ ἢ καὶ διλέπτῳ, κατὰ τὴν χωρητικότητα τοῦ ἀγγείου· λάβε κατόπιν σφογγάριον λεπτότρυτον μεγέθους γρόνθου, ἢ καὶ μικρότερον κατὰ τὸ ἀγγεῖον, διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ πυθμένος ὀπῆς πέρασον τὸ σφογγάριον, ὥστε τὰ δύο τρίτα περίπου αὐτοῦ νὰ εὐρίσκωνται ἐντὸς, τὸ ἕτερον δὲ τρίτον ἐκτὸς, ἥτοι κάτωθεν τοῦ πυθμένος. Πλήρωσον τὸ σταμνίον ὕδατος καὶ κρέμασον εἰς μέρος κατάλληλον, κάτωθεν δ' αὐτοῦ θέσον οἰωνόηποτε ἕτερον ἀγγεῖον διὰ νὰ συναθροίζηται τὸ ἀποσταλασμένον ὕδωρ, ὅπερ ἔσται διαχυγέστατον.

Ἀνὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ἀνάγκη νὰ καθαρίζηται τὸ σφογγάριον.

Μ. Α.

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΥΠΟΤΕΣ ΚΕΡΙΝΝΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΤΑΔΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ 15